

בס"ד

אלול תוכן חלק ו' מ-א1ה עד ד8ג

עמוד	
1	א1ה מפתח אלול חלק ו'
2-62	ד7ז עיוני חוברת תשובה בהנאה
63-96	ד7ח עיוני ועוד חוברת לחגי תשרי נ'
97-102	ד8 משל ומעשה לחודש אלול
103	ד8א סיפורים לפרשת השבוע - אלול 5
104	ד8ב אלול סיפור חזרה בתשובה אמתי
105	ד8ג עיוני אלול תשע"ה 1

בס"ד

תשובה בהנאה

חוברת העשרה לתלמיד

על חודש אלול - ראש השנה -
עשרת ימי תשובה - ויום הכיפורים

הרב אברהם עובדיה

שם התלמיד המתוק:

תשובה בהנאה

◆ חוברת העשרה לתלמיד ◆

בס"ד

חודש אלול

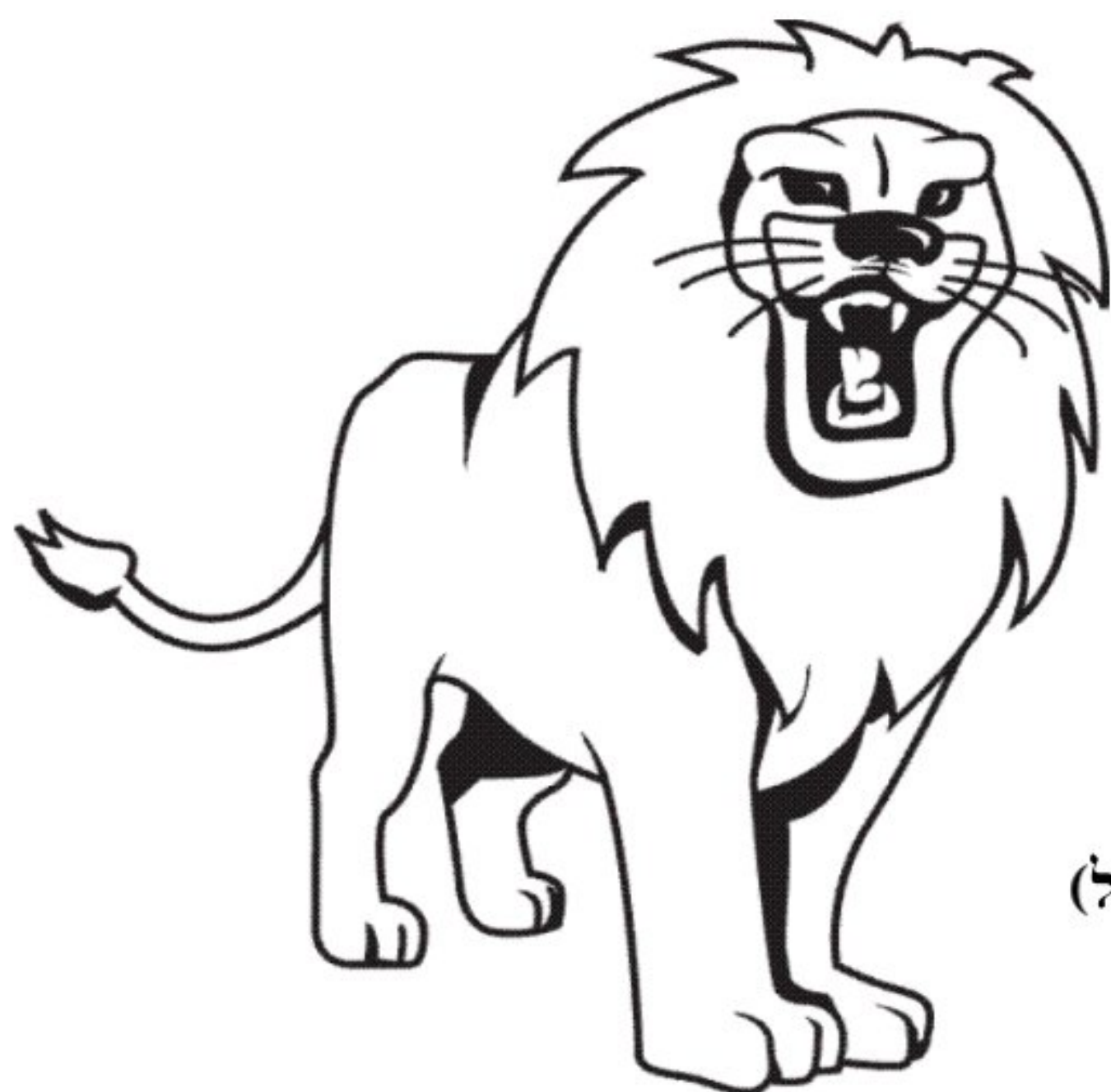
חודש אלול הוא החודש ה-12 והאחרון של השנה המתחילה בתשרי, והחודש השישי למנין החודשים מניסן, והוא נקרא גם - "חודש הרחמים והסליחות". מזל החודש: 'בתולה'.

מדוע ימים אלו הם ימי רחמים וסליחות?

כי בתאריך א' באלול לאחר שעם ישראל יצא ממצרים, עלה משה רבנו לשמיים והיה שם 40 יום ו-40 לילה, והרבה בתחנונים ובקשת סליחה מה' יתברך על חטא העגל שעשו עם ישראל בפעם הראשונה שהוא עלה לשמיים בחודש סיוון להביא את הלוחות הראשונים ואת התורה והמצוות.

וביום ה-40 שהוא יום הכיפורים בתאריך י' בתשרי, הקדוש ברוך הוא אמר לו: "סלחתי כדברך", והוריד משה עמו את הלוחות השניים!

ומאז ימים אלו הם ימי רצון לעשיית תשובה ולבקשת מחילה וכפרה עד היום הגדול והנורא יום הכיפורים.

חכמינו ז"ל מצאו רמז לימים הנוראים בפסוק שכתוב:

"אריה שאג מי לא ירא" - ארי"ה ר"ת:

- א- _____
- ב- _____
- ג- _____
- ד- _____

(מחסן מילים: הושענא רבה, יום כיפור, ראש השנה, אלול)

בחודש אלול חוזרים בתשובה

בראש השנה ה' שופט ודן את כל יצורי העולם

ביום כיפור נחתם הדין

ובהושענא רבה הפתקים עם גזר הדין נשלחים עם המלאכים לביצוע גזר הדין

מי לא ירא? מי לא יפחד? מי לא ירעד?

תלמיד יקר ענה על השאלות הבאות בכתב ברור ויפה:

(1) באיזה תאריך עלה משה לשמיים?

(2) באיזה תאריך ירד משה מהשמיים?

(3) למה עלה משה לשמיים (בפעם השניה בחודש אלול)?

(4) צייר בעיפרון את 2 לוחות הברית, ולאחר מכן צבע אותם בצבעים מרהיבים!

מעניין מאוד!

חכמינו ז"ל מצאו בתנ"ך 3 פסוקים שמרמזים בר"ת אלו"ל על 3 הדברים העיקריים

שעלינו לעשות בחודש אלול כהכנה לימים הנוראים:

מס'	הפסוק	מרמז על...	הסבר
1	ומל' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך (דברים)	התשובה	בימים אלו ה' עוזר לכל אחד ואחד לחזור בתשובה
2	אני לדודי ודודי לי (שיר השירים)	התפילה	אנו מתפללים ה', וה' שומע לתפילתנו
3	איש לרעהו ומתנות לאביונים (מגילת אסתר)	הצדקה	מרבית בצדקה ובעשיית חסד בפרט בימים אלו

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

זכור!

"ותשובה ותפילה וצדקה

מעבירים את רוע הגזירה".

"על שלשה דברים העולם עומד:

על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים".

חובה עלינו לדעת!

צדקה וחסד הם לא רק בכסף, אלא גם בגוף.

חשוב היטב וכתוב דוגמאות לצדקה וחסד על ידי הגוף:

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

כדאי לדעת!

כבר לפני חודש אלול יש כמה תזכורות לחודש הקרב ובא:

✦ חודש תמוז: תמו"ז ר"ת: זמני תשובה ממשמשים ובאים.

✦ חודש מנחם-אב: א"ב ר"ת: אלול בא.

ובכל שמתכוונים יותר - מגיעים מוכנים יותר!

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

בס"ד

משימה!

כתוב את חדשי השנה בסדרם:

תשרי _____ אלול _____

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

התרת נדרים

ידוע שעוון נדרים ושבועות חמור מאוד עד כדי כך שאמרו חז"ל:

"בעוון נדרים ושבועות אשתו ובניו של אדם מתים" ה' ישמור.

לכן... כל פעם שמבטיחים משהו או מקבלים או עושים מעשה מסויים,

כדאי לומר: "בלי נדר".

כדי להגיע ליום הדין ללא קטרוגים של נדרים ושבועות וכדומה,

נוהגים לעשות התרת נדרים וקללות מס' פעמים:

(1) 40 יום לפני ראש השנה - בי"ט באב.

(2) 40 יום לפני יום הכיפורים - בראש חודש אלול.

(3) בערב ראש השנה.

(4) בערב יום הכיפורים.

כיצד עושים התרת נדרים?

מושיבים 3 או 10 אנשים יראי שמיים, ועומדים לפניהם ומבקשים התרה.

והם אומרים 3 פעמים:

מותרים לכם מותרים לכם מותרים לכם,

מחולים לכם מחולים לכם מחולים לכם

שרויים לכם שרויים לכם שרויים לכם.

אין כאן נדרים אין כאן שבועות אין כאן גידויים אין כאן שמתות אין כאן חרמות,

וכשם שהתירו לכם בית דין של מטה כך יתירו לכם בית דין של מעלה וסר עוונכם וחטאתכם תכופר.

"שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו"

ממנהגי חודש אלול

מס'	המנהג	זמן קיומו	הסיבה
1	אמירת סליחות	בכל חודש אלול או בחצות הלילה או באשמורת הבוקר	כדי לעורר את ליבנו לחזור בתשובה וכדי לעורר רחמי שמיים שה' יסלח על עוונותינו
2	תקיעת שופר	בעת אמירת הסליחות	כדי לעורר את ליבנו לחזור בתשובה וכדי להשתיק את השטן שלא יקטרג עלינו
3	שליחת מכתבים ואיחולים לשנה טובה	בכל חודש אלול ויש שנוהגים כבר קודם לכן מחודש אב	כדי להזכיר לעצמנו ולהכריז שיום הדין מגיע וכדי לעורר את אהבת הזולת ולהרבות שלום
4	אמירת מזמור "לדוד ה' אורי וישעי"	בכל חודש אלול לאחר התפילות ויש שאומרים כל השנה	במזמור זה מרומזים הימים הנוראים: 'אורי' - ראש השנה 'ישעי' - יום כיפור 'יצפנני בסוכו' - חג הסוכות
5	בדיקת התפילין והמזוזות	בחודש אלול	כדי להרבות זכויות ליום הדין

הידעת?

✦ המנהג לומר סליחות בכל חודש אלול מלבד ראש חודש ושבטות הוא לפי הספרדים,

אך למנהג האשכנזים אומרים סליחות רק מיום ראשון של השבוע שחל בו ראש השנה,

או שבוע קודם.

✦ בשעת הדחק אפשר לומר סליחות גם במשך כל היום מלפנות בוקר ועד השקיעה,

רק מצאת הכוכבים עד חצות הלילה - אין לומר סליחות!

✦ בערב ראש השנה לא תוקעים בשופר, מדוע?

(א) כדי לבלבל את השטן שיחשוב שראש השנה עבר כבר ולא יבוא לקטרג על עם ישראל במשפט,

(ב) כדי להבדיל בין תקיעות רשות של כל חודש אלול שהיו מנהג שאינו חובה, לבין תקיעות חובה של

ראש השנה שהם מצווה מהתורה - מדאורייתא.

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

תלמיד גאון!

איזה פיוט מהסליחות הכי מוכר ואהוב עליך במיוחד?

מדוע ?

חשוב היטב, מה המשמעות של פיוט זה?

בנוסף, ראוי לכל יהודי שמחפש לצאת זכאי בדין בעזרת ה'...

לקבל על עצמו קבלה אחת טובה כדי להרבות לעצמו זכויות.

תלמיד יקר!

כתוב 10 הצעות לקבלות טובות שילד צדיק יכול לקבל על עצמו,

או במצוות שבין אדם למקום או במצוות שבין אדם לחברו.

(1

(2

(3

(4

(5

(6

(7

(8

(9

(10

ומה אתה מקבל על עצמך ילד צדיק וקדוש לכבוד הימים הנוראים?

תלמיד יקר!

חפש בסידור היטב וכתוב אלו ברכות מתפילת שמונה עשרה נוגעות במיוחד לחודש אלול?

(1)

(2)

(3)

הידעת?

- ✦ בעלי המוסר היו אומרים שכאשר חודש אלול מגיע, אפילו הדגים שבים רועדים...
- ✦ בזמנים עברו וגם היום אנשים נדדו מרחקים רבים כדי להיות עם הצדיק בימים הנוראים.
- ✦ בישיבות הקדושות אין חופשות כלל בכל חודש אלול כדי לשמור על קדושת הלב והנפש.
- ✦ בחודש אלול יש למעט במסחר והנאה ולהקדיש יותר זמן לתורה ולתפילה.

בוחה של קדושה... וחלילה להיפך...

- ✧ אישה צדקת בשם 'קמחית' זכתה של בניה ישמשו כהנים גדולים בבית המקדש, וכל זה למה? כי הייתה מקפידה על צניעות אפילו בביתה כשאף אחד לא ראה...
- ✧ יוחנן כהן גדול שימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי כופר בתורה שבעל פה, ועל זה אמרו: "אל תאמין בעצמך עד יום מותך".

"אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה"

אחי יוסף נבהלו מפניו ולא יכלו לענות לו בשעה שהתוודע להם וגילה להם שהוא יוסף אחיהם,

ומה נעשה אנחנו ביום הדין בעמדנו לפני מלך רם ונישא למשפט על חיים ומוות!?

חודש תשרי

לחודש תשרי שלושה שמות: החודש השביעי, ירח האיתנים ותשרי.

בתורה הוא קרוי החודש השביעי לפי שהוא שביעי למניין החודשים, שמתחיל תמיד מניסן.

והוא החודש הראשון בשנה המתחילה בחודש תשרי.

חודש תשרי הוא תמיד חודש מלא - בן 30 ימים.

ראש חודש תשרי הוא ראש השנה.

בשובם מבבל לציון הביאו עמם בני ישראל את שמות החודשים שנהגו בגולה. "שמות חודשים עלו בידם".

מקור שמו הבבלי הוא המילה האכדית 'תשריתו': "התחלה". המופיעה גם בשפה האוגרית, בצורה 'תשרת'.

השם תשרי, משמש גם בערבית, תשרין, פירושו התחלה, התחלת השנה החדשה.

חז"ל דרשו את השם על דרך הארמית. שרי = היתר. תשבוק כל חובותינו. תשרי- לשון התרה ומחילה.

יש רואים בשם תשרי - רמז להיטהרות במים. "שרה" = טבל. למשל: שרה פתו ביין (משנה נזיר יא).

הם קושרים לכך את דברי רבי עקיבא "אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין? מי מטהר אתכם? אביכם

שבשמים שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ואומר מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את

הטמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל (משנה יומא פרק ח משנה ט).

בתנ"ך מכונה החודש 'ירח האיתנים'.

ירח איתנים הוא שם כנעני קדום. חז"ל ביארו כי החודש נקרא כך מפני שבחודש זה נולדו האבות, איתני

העולם ובו גם נפקדו. איתנים מלשון הרים. רש"י אומר שמצאנו שנקראו האבות הרים. את הפסוק: שמעו

הרים את ריב ה' תרגמו: שמעו אבהתא.

יש המשערים כי הכינוי הזה בא מפני שבחודש תשרי מתחילים מי הנהרות לעלות על גדותיהם, איתנים =

נחלי מים איתנים. בחודש תשרי מתחילים הגשמים לרדת ומתגברים המים בנהרות.

בחודש תשרי חגים רבים: שני ימי ראש השנה א'-ב' בתשרי, צום גדליה החל בג' בתשרי, צום יום כיפור

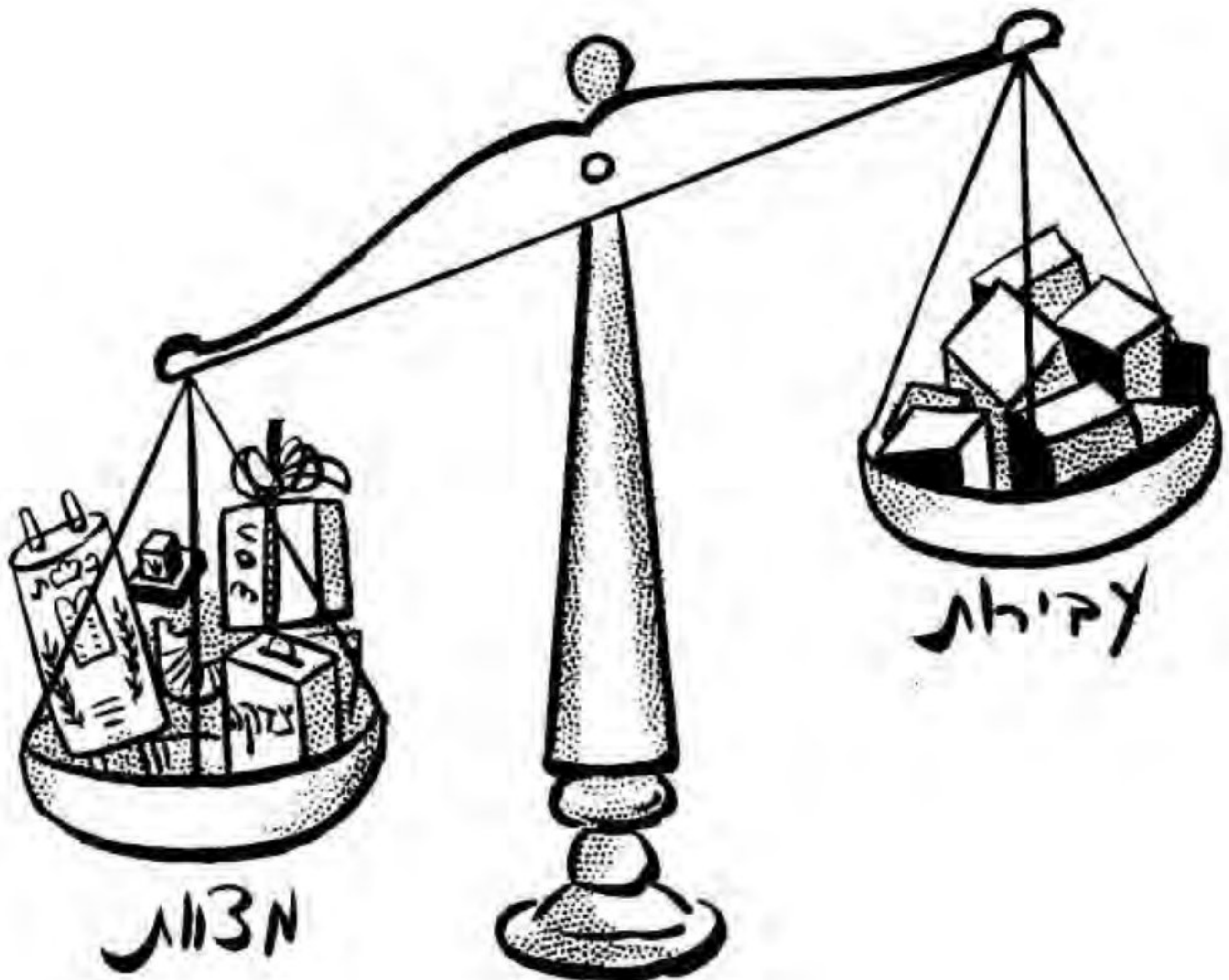
החל בעשירי בתשרי, שבעת ימי סוכות המתחילים בט"ו בתשרי, שמיני עצרת ושמחת תורה.

מזל החודש הוא מאזניים. זוהי הצורה של קבוצת הכוכבים העוברת בתקופה זו אל מאחורי השמש. אמנם מזל מאזניים לא נולד בלוח העברי, אבל הוא מתאים בתוכנו לימי חשבון הנפש של שקילת עוונות כנגד זכויות בימי הדין והמחילה. יש אומרים שהמאזניים מסמלים שהעולם נברא בחודש זה, שכן במבנה הבריאה הכול נעשה במידה ובמשקל.

חודש תשרי הוא סיום הקיץ ותחילתו של הסתיו. הימים מתקצרים האוויר מתחיל להתקרר, מתחילה עננות. החצבים עדיין פורחים ואפשר לראות סימנים של נדידת הציפורים. לקראת סוף החודש יתחילו במסיק הזיתים.

השלם - לחודש תשרי 3 שמות:

1. _____
2. _____
3. _____

ראש השנה

ראש השנה הוא יום הדין הגדול והנורא של כל באי עולם:

יהודים וגויים, גברים ונשים, קטנים וגדולים, אנשים ובעלי חיים, כל יצורי עולם!!!

בראש השנה 3 ספרים נפתחים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא:

(1) ספר של צדיקים גמורים שמלאים בתורה ומצוות.

(2) ספר של רשעים גמורים שעברו הרבה עבירות והכעיסו את ה' יתברך.

(3) ספר של בינונים שהם רוב האנשים שאינם צדיקים גמורים אבל גם לא רשעים גמורים...

(1) צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר (מיד) לחיים טובים ולשלום

(2) רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר (מיד) למיתה רחמנא ליצלן (ה' ישמור)

(3) ובינונים שאינם צדיקים גמורים ואינם רשעים גמורים תלויים ועומדים (מחכים וממתינים)

עד יום הכיפורים, אם זכו ועשו תשובה - נחתמים לחיים,

ואם לא זכו ולא עשו תשובה - נחתמים למיתה...

וביום הושענא רבה המלאכים יוצאים עם הפתקים לבצע את גזר הדין!

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

בס"ד

תלמיד יקר ענה על השאלות הבאות בכתב ברור ויפה:

1) כמה ספרים נפתחים לפני ה' בראש השנה?

2) באיזה ספר נכתבים ונחתמים הצדיקים?

3) באיזה ספר נכתבים ונחתמים הרשעים?

4) מה קורה לבינונים?

4) צייר בעיפרון את 3 הספרים שנפתחים, ולאחר מכן צבע אותם בצבעים מרהיבים!
של הצדיקים בצבע צהוב, של הרשעים בצבע שחור, ושל הבינונים בצבע אדום.

ראש השנה חל בתאריכים: א' וב' בתשרי - סך הכל 2 ימים.

בדוק בלוח השנה באיזה ימים בשבוע יחול השנה ראש השנה?

בימים: _____

דע!

לעולם היום הראשון של ראש השנה לא יחול ביום ראשון או רביעי או שישי.

ובלשון חז"ל: "לא אד"ו ראש".

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

בראש השנה מאחלים איש לרעהו:

לזכר -

לנקבה -

לכמה אנשים -

מראש השנה ועד יום כיפור בכל עשרת ימי תשובה - ישנם כמה הוספות ושינויים בתפילות:

✦ בתפילת שחרית - לפני ה' מלך בפסוקי דזמרה מוסיפים: "ה' הוא האלוקים" ב' פעמים.

✦ בתפילת שחרית - לאחר ישתבח לפני שהחזן אומר קדיש מוסיפים: "שיר המעלות ממעמקים".

✦ בכל התפילות - בתפילת שמונה עשרה:

○ בברכת מגן אברהם מוסיפים - 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים'.

○ בברכת מחיה המתים מוסיפים - 'מי כמוך אב הרחמן'.

○ בברכת אתה הקדוש במקום 'האל הקדוש' אומרים - 'המלך הקדוש'.

○ בברכת השיבה שופטנו במקום 'מלך אוהב צדקה ומשפט' אומרים - 'המלך המשפט'.

○ בברכת מודים מוסיפים - 'וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך'.

○ בברכת שים שלום מוסיפים: 'ובספר חיים ברכה ושלום'.

○ בסיום תפילת שמונה עשרה ובסיום קדיש תתקבל אומרים - 'עושה השלום' עם ה'.

✦ בשחרית ובמנחה לאחר חזרת השליח ציבור אומרים "אבינו מלכנו" גם בשבת.

✦ יש נוהגים להוסיף לאחר כל תפילה את מזמור "לדוד ה' אורי וישעי", כמו בחודש אלול.

⬅ בחלק מתפילות ראש השנה בסוף התפילה לפני עלינו לשבח, פותחים את ההיכל ואומרים 'תפילה על הפרנסה', שכולל את מזמור - "לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה" ויהי רצון עם שמות הקודש.

ומדוע? כי בראש השנה האדם נידון גם על הפרנסה, וזו עת רצון.

יש מקומות שמוכרים את המצווה היקרה של פתיחת ההיכל בסכומי עתק, ומכבדים את הרב של הקהילה או של בית הכנסת.

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

בס"ד

הידעת?

לראש השנה יש 5 שמות,

מתח קו בין השם לפירושו הנכון:

1) ראש השנה	*	כי הירח מכוסה וה' מתכסה עלינו ברחמים
2) יום תרועה	*	כי הוא היום הראשון של השנה
3) יום הזיכרון	*	כי כל היצורים נידונים ביום זה
4) יום הדין	*	כי ביום זה כל מעשינו זכורים לפני ה'
5) כסה	*	כי ביום זה תוקעים בשופר

נסה להסביר מה משמעות השם: "הימים הנוראים"?

האם אתה מפחד מימים אלו? ומדוע?

תפזורת

מצא את 5 שמות החג בתפזורת שלפניך

י	ר	א	ש	ה	ש	ז	ה	י
ו	ב	י	ת	ה	ג	ח	ל	ו
מ	י	מ	י	מ	א	ב	י	מ
ת	נ	ו	ר	א	י	מ	ב	ה
ר	ב	י	ת	ד	ו	ד	י	ז
ו	ה	ח	ד	ש	ח	ו	ל	י
ע	ע	ו	ב	ד	י	ה	י	כ
ה	ג	א	ו	נ	ה	ר	ו	ר
ש	ל	י	כ	ס	ה	ה	ס	ו
י	ו	מ	ה	ד	י	נ	פ	נ

סימנא טבא

בסעודות של לילי ראש השנה נוהגים לאכול מאכלים שונים לסימנא טבא -

סימן טוב שרמוז במאכלים אלו לשנה החדשה.

יש המון מנהגים בכל העדות והחוגים, נכיר חלק מהם:

+ תפוח בדבש

+ תמר

+ קרע - דלעת

+ ראש דג או ראש כבש

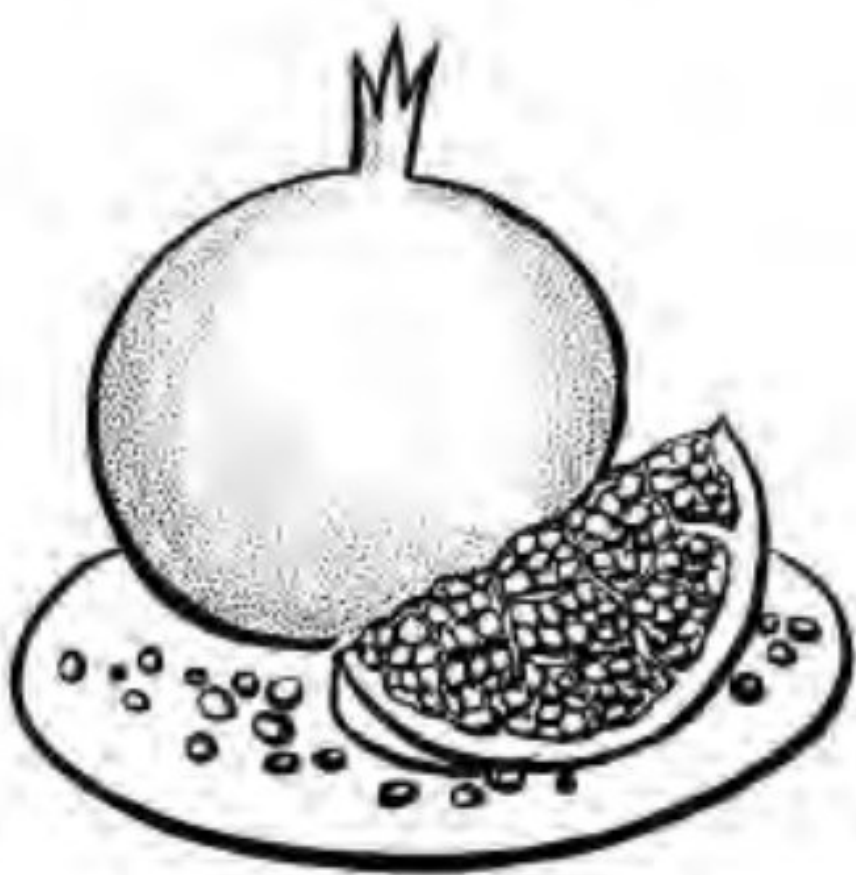
+ סילקא - עלי סלק או תרד

+ כרתי - כרישה / פרסה / לוף

+ רוביה / לוביה (שעועית ירוקה)

+ רימון (ברימון יש 613 גרעינים כנגד תרי"ג מצוות)

+ דגים

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

+ פול

+ דבלה - תאנים

+ שומשום

+ גזר

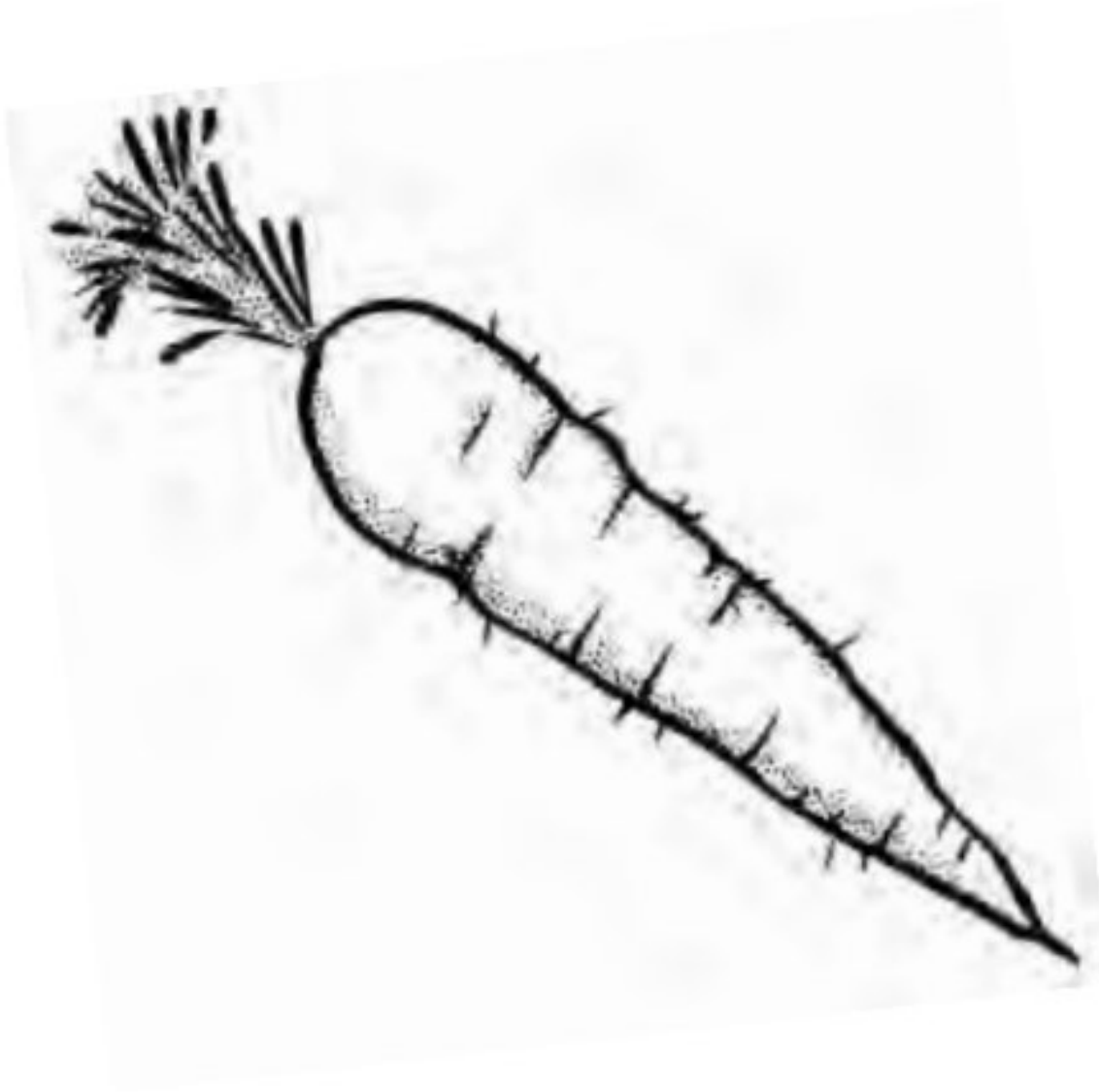
+ חבוש

+ כבש

+ ריאה

+ אתרוג

+ פלפל מתוק

👉 יש גם מאכלים שנוהגים להימנע מלאוכלם בראש השנה כגון אגוזים, דברים חמוצים, וכדומה.

👉 רצוי להביא פרי חדש לקידוש של הלילה השני של ראש השנה לברכת 'שהחיינו'.

👉 מי שלא מחבב מאכל מסויים לא חייב לאכול בכה אלא יאמר רק את ה-'יהי רצון' ויסתפק בכך.

מנהגי ראש השנה

- ✦ נוהגים לטבול במקווה או במעיין או בים בערב ראש השנה.
- ✦ מי שקשה לו לטבול ישפוך על עצמו 12 וחצי ליטר מים ברצף (כ-2 דקות מתחת לזרם חזק).
- ✦ נוהגים לקנות סבין חדשה לראש השנה.
- ✦ נוהגים לאפות חלות עגולות לראש השנה שהרי לעיגול אין סוף.
- ✦ בראש השנה אסור לבכות ובטח שלא לכעוס או להתרגז כי זה חג, ככתוב - "בכסה ליום חגנו".
- ✦ בראש השנה אסור לנהוג בצחוק וקלות ראש כי זה יום הדין.
- ✦ גם הלל לא אומרים ביום זה אפילו שזה חג, כי לא מתאים לומר הלל ולשמוח ביום דין.
- ✦ בראש השנה לא ישנים במהלך היום, ומי שקשה לו שיחכה עד אחר הצות היום ואז יישן.
- ✦ עיקר הדין הוא ב-3 השעות הראשונות של הבוקר, ועל כן ראוי להשכים קום לתפילה.
- ✦ בספר תהלים יש 150 פרקים, ומסיימים אותו פעמיים בראש השנה כמניין כפ"ר בגימטריה.
- ✦ מנהג יפה ללמוד היטב מסכת ראש השנה עם פירוש, ודבר בעתו מה טוב.

עקידת יצחק

אברהם אבינו היה עבד ה' באמת ובתמים בלי משחקים ובלי בעיות, השטן הלא הוא היצר הרע ומלאך המוות בכבודו ובעצמו לא יכל לסבול שיש בעולם כזה צדיק כמו אברהם אבינו. וביקש מה' לבחון את אברהם האם אמונתו בה' יתברך תישאר שלמה וחזקה גם ברגעים קשים...

כדי לסתום את פי השטן, ניסה ה' את אברהם אבינו ב-10 ניסיונות... כל אחד יותר קשה מהשני...

והניסיון האחרון והקשה מכולם היה ניסיון עקידת יצחק.

ומאז השטן הפסיק לקטרג על אברהם אבינו, וכל פעם שיש קטרוג בשמיים על עם ישראל שעושים עוונות, ברגע שמזכירים את "עקידת יצחק" השטן סותם את פיו ונעלם מדוכן העדים גם היום לאחר אלפי שנים!!!

לכן נוהגים לקרוא את פרשת העקידה בכל יום בתפילת שחרית, ובפרט בראש השנה שאז לפי המסורת התרחש ניסיון העקידה, וגם בגלל שזהו יום הדין לכל הנבראים ויש ללמד זכות וסנגוריה על עם ישראל בני האבות הקדושים.

גם ישמעאל הרשע היה מתגרה ביצחק באומרו שהוא קיים את מצוות ברית מילה בהיותו בגיל 13 על אף שיכל להתנגד לה ולכן שכרו גדול יותר משל יצחק שנימול בגיל 8 ימים ולא יכל להתנגד ולכן שכרו מועט.

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

עבודה - השלם את החסר: (מומלץ להיעזר בחומש בראשית או בסידור)

מה טען השטן לה'? _____

מה טען ישמעאל ליצחק? _____

ואז ה' ניסה את אברהם ויאמר: _____

ויאמר אברהם: _____

ויאמר ה': קח נא את בנך, ענה אברהם: _____

ויאמר ה': את יחידך, ענה אברהם: _____

ויאמר ה': אשר אהבת, ענה אברהם: _____

ויאמר ה': את יצחק, והעלהו לעולה על _____

אברהם הבין שהוא צריך _____

למחרת, וישכם _____

ויקח את שני נעריו עמו שהם: _____

ויבקע עצי עולה ויקם וילך אל המקום _____

ומה סיפר אברהם לשרה? _____

ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא _____

ויאמר אברהם אל נעריו _____

ויקח אברהם את עצי העולה וישם על יצחק בנו ויקח _____

וילכו שניהם יחדיו כלומר _____

ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר _____

ויאמר אברהם _____

ויאמר יצחק לאברהם _____

ויאמר אברהם: אלוקים _____

וילכו שניהם יחדיו כלומר _____

ויבואו אל המקום אשר _____

ויבן שם אברהם את המזבח ויעקוד _____

וישם אותו על _____

וישלח אברהם את ידו ויקח _____

ויקרא אליו מלאך ה' מן השמיים, ויאמר: _____

ויאמר אברהם:

ויאמר: אל תשלח ידך

וישא אברהם את עיניו וירא

וילך אברהם ויקח

ויקרא מלאך מלאך ה' שנית מן השמיים ויאמר:

וישב אברהם אל נערו, ויקומו וילכו יחדיו אל באר שבע וישב אברהם

ומי נפטרה באותו יום?

מדוע?

והיכן קברו אותה?

פנינה וחנה

ביום א' של ראש השנה לאחר קריאת התורה קוראים בהפטרה על הסיפור של פנינה וחנה נשות אלקנה ולידת שמואל הנביא.

חנה הייתה אשתו של אלקנה מרמתיים צופים ואמו של שמואל הנביא. חנה היא גם אחת משבע הנביאות המוזכרות בתנ"ך.

מסופר כי חנה הייתה עקרה, וכי פנינה, אשתו האחרת של אלקנה, הייתה נוהגת להיתפס על נקודה כואבת זו, והייתה מצערת את חנה כדי לעורר את ליבה להתפלל בלב שבור לה' יתברך. אולם אלקנה אהב אותה והיה נוהג לנחם אותה על עקרותה ולעודד אותה ולקבלה בסבר פנים יפות.

מדי שנה היו אלקנה ומשפחתו נוהגים לעלות למשכן שילה ולזבוח לה'. באחת מתפילותיה במקום הזויה חנה את שפתיה מבלי להשמיע קול, עלי הכהן שהשגיח על המתפללים, הבחין בה וחשב כי היא שיכורה, אך חנה ענתה לו שהיא קשת רוח. עלי בירך אותה ואמר שהאל יענה לתפילותיה, ואכן לאחר ששבה לביתה הרתה וילדה בן וקראה שמו שמואל, "כי מה' שאלתיו".

לאחר ששמואל גדל הביאה אותו למשכן, בהתאם לנדר בו התחייבה להקדיש את בנה לה', שם גדל תחת חסותו של עלי הכהן. עם זאת, הקשר בין שמואל לאמו לא נפסק: "ומעיל קטן תעשה לו אמו והעלתה לו מימים ימימה, בעלותה את אישה לזבח את זבח הימים".

שמואל היה נזיר עולם כל ימי חייו ולא הסתפר ולא התגלח.

שמואל הורה פעם הלכה בפני עלי הכהן שהיה רבו, ולפי ההלכה הוא חייב מיתה, אך חנה התחננה וביקשה עליו רחמים וכך הוא נשאר בחיים.

עם העלאתו של שמואל התפללה חנה תפילה בה ביטאה את הודאתה לה' על כך שזכתה לבן, ויצאה ממעמד ה"עקרה": תפילה זו כלולה בתפילת שחרית ממש בתחילתה ונקראת "תפילת חנה".

שתי תפילות חשובות מופיעות בסיפורה של חנה: האחת, תפילתה המרה של חנה העקרה המבקשת להרות, והשנייה, תפילה שמחה על התגשמות בקשתה בהולדתו של שמואל.

בגלל שפנינה ציערה מאוד את חנה עד כדי בכי וחוסר רצון וחשק לאכול, אפילו שכוונתה הייתה לטובה, היא נענשה וכל בניה מתו בחייה, ה' ישמור ויציל.

סיפור זה נקרא בהפטרה של יום א' של ראש השנה משום שגם חנה כמו שרה אמנו ורחל אמנו נפקדה ונתעברה ביום ראש השנה.

שמואל היה זה שהמליך את שאול ואת דוד למלכי ישראל.

קבר שמואל הנביא נמצא בירושלים בין שכונת רמות לגבעת זאב ומתפללים רבים פוקדים את הציון מידי יום.

שמואל הנביא שקול כנגד משה ואהרן ככתוב: "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו".

במסכת ברכות חז"ל לומדים הלכות רבות מתפילת חנה:

"וחנה היא מתפללת על ליבה" - שצריך המתפלל לכוון ליבו.

"רק שפתיה נעות" - שצריך להניע את השפתיים על פי המילים בתפילה.

"וקולה לא ישמע" - שצריך להתפלל בלחש, ושאסור לגביה את הקול בתפילה.

"ויחשבה עלי לשיכורה" - שאסור להתפלל שתויי יין.

מהסיפור למדנו כמה דברים:

אסור לצער אף יהודי גם אם הכוונה טובה.

לב שבור פותח שערי שמיים ומחולל נסים ונפלאות.

יום ראש השנה מסוגל לתפילה על בנים צדיקים.

תקיעת שופר בראש השנה

כל התקיעות במשך חודש אלול הם מנהג לעורר את הלבבות...

אבל בראש השנה יש מצוות עשה מדאורייתא - מהתורה לשמוע קול שופר.

את זה עושים אחרי תפילת שחרית וקריאת תורה לפני תפילת מוסף.

לפני התקיעות יש 2 ברכות: (אז הקהל עומד)

(1) ברוך... לשמוע קול שופר. (בכל יום)

(2) ברוך... שהחיינו וקיימנו והגיענו בזמן הזה. (רק ביום הראשון)

אחר כך תוקע החזן 30 קולות שהם עיקר המצווה (והקהל יושב),

ואז אומרים את מזמור התהלים "למנצח לבני קורח".

בתפילת הלחש של מוסף תוקע החזן 30 קולות נוספים (והקהל עומד),

ובחזרת השליח ציבור של מוסף תוקע החזן 30 קולות נוספים (והקהל עומד),

עוד 10 קולות בקדיש בתקבל לאחר חזרת הש"צ של מוסף (והקהל עומד),

ועוד קול אחד - תרועה גדולה בסיום תפילת מוסף אחרי עלינו לשבח.

סך הכל: 101 קולות.

כמנין מיכא"ל בגימטריה שהוא השר של עם ישראל בשמיים.

משמיעת הברכות ועד סיום ה-101 קולות

אין לדבר כלל וכלל ואין להשיח את הדעת ממצוות שופר.

שופר = שפרו מעשיכם!

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

בס"ד

ישנם 3 סוגי קולות:

(1) תקיעה - קול אחד ארוך.

(2) שברים - 3 קולות בינונים.

(3) תרועה - 9 קולות קצרים.

ישנם 3 סוגי סדרות של תקיעות:

תשר"ת = תקיעה - שברים - תרועה - תקיעה.

תש"ת = תקיעה - שברים - תקיעה.

תר"ת = תקיעה - תרועה - תקיעה.

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

סיפור - השריפה שלא כבתה...

לפני הרבה מאוד שנים כמעט כל הבתים היו עשויים מעץ, וגם טרם חשבו על ניידות כיבוי אש כמו שיש היום, ואם חלילה הייתה פורצת שריפה בעיירה אז הסכנה הייתה גדולה, כי תוך כמה דקות כל הבתים היו יכולים לעלות באש...

יום אחד הגיע לעיירה ילד בשם אבריימי, בעודו מטייל בין שבילי העיירה שמע אבריימי תרועת חצוצרה, ומרחוק הוא רואה שמאחד הבתים עולה עשן כבד מחמת שריפה גדולה שפרצה שם...

לא עברו כמה דקות והשריפה הגדולה כבתה, והעשן נעלם כלא היה...

שמח אבריימי מהרעיון הנפלא כיבוי שריפה על ידי חצוצרה...

הוא חזר לעיירה שלו ובפיו בשורה משמחת לכל התושבים: מהיום לא צריכים להביא מים לכיבוי שריפות, אלא תקראו לי ואני יכבה לכם את השריפה תוך שניות על ידי פטנט סודי ומיוחד...

לא עברו כמה ימים ואכן פרצה שריפה באחד הבתים... אבריימי ה- "חכם" הפציר בכולם שלא להביא מים ומיד טיפס לעליית הגג ותקע בחצוצרה בקול גדול טו... טו... טו... טו... טו... טו... טו... טו... טו... טו... אבל השריפה לא כבתה אלא הלכה והתפשטה גם לבתים השכנים... וגם העיירה הפכה לעיר של פחמים...

אבריימי המבוהל רץ חיש מהר לעיירה שבא ביקר לפני זמן לא רב ושאל את אנשיה: מדוע אצלכם החצוצרה כיבתה את האש ואצלנו בעיירה האש המשיכה להתפשט???

ענו לו אנשי העיירה: טיפש שכמוך... לא החצוצרה כיבתה את השריפה... אלא החצוצרה הייתה רק סימן לכל אנשי העיירה להביא מים מהנהר כדי לכבות את השריפה וזה מה שהם אכן עשו...

אבל ללא הסימן גם אלף חצוצרות לא יכבו שריפה...

אוי לה לאותה בושה... אוי לה לאותה חרפה... אוי לה לאותה כלימה...

תלמיד אהוב וחביב, היודע אתה מיהו אותו אבריימי?

אבריימי זה אותו ילד שחושב להסתפק בשמיעת תקיעת השופר בלבד ולא מתכוון לשוב בתשובה ולהתחרט על מעשיו הרעים... והרי כל מטרת השופר היא לעורר אותנו לשפר את מעשינו ולתקן את דרכינו ולשוב בתשובה שלמה לפני ה' יתברך...

מלבד ההתעוררות לתשובה השופר מזכיר את אילו של יצחק אבינו שהוקרב במקומו בניסיון העקידה כפי שלמדנו, ובכך סותם את פי כל המקטרגים והמשטינים עלינו לרעה!

משימה

אחד התלמידים בכיתה העתיק את הסיפור למחברת אך חיסר כמה קטעים חשובים...

נא עזור לו להשלים את המשפטים הבאים מהסיפור השריפה שלא כבתה...

- (1) לפני הרבה שנים לא היו _____
- (2) אבריימי חשב שחצוצרה _____
- (3) אבריימי ביקש לשכנע _____
- (4) מיד שפרצה השריפה אבריימי _____
- (5) החצוצרה היא רק סימן _____
- (6) כך גם השופר הוא רק _____

הידעת?

אם חל ראש השנה בשבת - לא תוקעים בשופר!

מדוע?

כי חכמים חששו שאדם יוציא את השופר לרשות הרבים ויטלטל אותו 4 אמות ויעבור איסור דאורייתא,

ולכן אמרו - "שב ואל תעשה עדיף", וגזרו שלא לתקוע בשופר בשבת!

משימה!

כתוב מספר לכל אחד מהמשפטים הבאים לפי הסדר הנכון:

- ☐ תוקעים בשופר.
- ☐ מברכים שהחיינו.
- ☐ אומרים מזמור "למנצח לבני קורח".
- ☐ מברכים "על תקיעת שופר".
- ☐ תוקעים תרועה גדולה ואחרונה להשלים 101 קולות.
- ☐ מתפללים תפילת מוסף.
- ☐ מתפללים תפילת שחרית.

המשמעות של תקיעת שופר

משמעויות סמליות רבות נתנו לקול השופר.

רבי סעדיה גאון מנה עשר משמעויות שכוללות:

המלכת ה'.

זכירת מעמד הר סיני שבו היה קול השופר הולך וחזק.

קריאה לחזרה בתשובה.

תקווה לגאולה שבה ישמע קול השופר.

זיכרון עקדת יצחק שאברהם הקריב איל בסופו של דבר במקום יצחק.

רבי נחמן מברסלב, מסביר בצורה רעיונית על פי הכתוב בספר תהלים "מן המיצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה", שאדם תוקע בשופר מהצד הצר (מיצר) והקול יוצא מהצד הרחב (מרחב) – דבר הבא לרמז לחשיבות הגדולה של תיקון הדרכים, בין אם התיקון קטן או גדול.

תקיעת שופר בימי קדם

בימי קדם היו לתקיעת השופר שמושים רבים:

תקיעה להקהלת העם, לעוררם למלחמה ולהחרדת האויב.

המצווה העיקרית בתורה הינה לתקוע בחצוצרות, אך לעתים השתמשו בשופרות, כמו במלחמת יריחו בזמן יהושע כשכבשו את הארץ.

תקיעה בתענית ציבור או בעצירת גשמים, לעורר את לב העם לתשובה.

תקיעה בעת הכרזת הודעות לציבור, כהטלת חרם ונידוי, לווית המת, קידוש החודש, או כאשר רצו חכמים להודיע שאסרו או התירו דבר מסוים.

שש תקיעות בערב שבת, בהן הכריזו על כניסת השבת ותחילת זמן איסור המלאכה, בזמן בית המקדש השני.

מצוות תקיעת השופר בשנת היובל שנת ה-50 לאחר 7 שמיטות (49 שנים).

תשובה בהנאה

◆ חוברת העשרה לתלמיד ◆

בס"ד

סוגי שופרות

רבי אמנון ממגנצא

ר' אמנון היה עשיר גדול ומיוחס ויפה והחלו ההגמון והשרים לבקש ממנו שיסור מדרך התורה ויהפוך להיות כאחד הגויים, וימאן. ויהי כדברם אליו יום יום ולא שמע עליהם ויפצרו בו.

ויהי היום ויפצירו בו קשות וענה ואמר אני חפץ להיוועץ ולחשוב בדבר עד שלושת ימים וכדי לדחותם אמר כן. ויהי אך יצא יצא מפיו לשון ספק שהיה צריך שום עצה ומחשבה לכפור באלוקים חיים אף על פי שלא התכוון לכך באמת ויבוא אל ביתו ולא אווה לאכול ולשתות ויתאבל. ויבואו כל אוהביו וכל קרוביו לנחמו וימאן ויאמר כי ארד על דבר זה אבל שאולה ויבך. ויהי ביום השלישי והנה ההגמון שלח אחריו ויאמר לא אלך. ויוסף שלוח עוד שרים וימאן ללכת אליו. ויהי בבואו ויאמר ההגמון להביאו בעל כורחו ויביאו אליו.

ויהי בבואו ויאמר אליו ההגמון מה זה אמנון, למה לא באת אלי על אשר יעדת לי להיוועץ ולהשיב דבר לעשות את שאלתי. ויען רבי אמנון אכן אדוני אני את משפטי חרצתי, כי הלשון אשר דיבר ותכזב לך דינה לחתכה. כי חפץ רבי אמנון לקדש את השם עבור הדיבור אשר דיבר בפה.

ויאמר ההגמון בן הלשון אחתוך כאשר דיברת. אך ... הרגלים אשר לא באו אלי למנוע אשר דברת, ואת יתר הנפש אקצץ ואייסר. ויצו הרשע הצורר ויקצצו שלושים פרקי אצבעות ידיו ושלושים פרקי אצבעות רגליו ועל כל פרק ופרק היו שואלים ממנו התחפוץ עוד לסוב אל אמונתנו ויאמר לא.

ויהי ככלותם לקצץ ציווה הרשע להשיב רבי אמנון במגן אחד אל ביתו וכל פרקי אצבעותיו בצידי וישלחו אל ביתו. הכי נקרא שמו אמנון כי האמין באל חי וכי קיבל על אמונתו יסורים כאלה מאהבה על הדבר אשר יצא מפיו.

אחר הדברים האלה בראש השנה ביקש מקרוביו לצאת אותו בבית הכנסת עם כל פרקי אצבעותיו המלוחים ולהושיבו אצל שליח ציבור. וכהגיע שליח ציבור לומר הסילוק אמר רבי אמנון 'וכן תעלה לך קדושה' כלומר שקידשתי את שמך על מלכותך ועל ייחודך. ואחר כך אמר 'ונתנה תוקף קדושת היום' ואמר 'אמת כי אתה דין אמת ומוכיח' כדי להצדיק עליו את הדין. והזכיר 'וחותם כל יד אדם בו' כלומר שיעלה לפניו חותם ידו שנקצצה על ייחודו. וכן כל העניין הזה.

ובסוף הסילוק נכסה מעיני כל הקהל ואיננו כי לקח אותו האלוקים. וזכרה לו אלוקים נשמתו לטובה. ועליו נאמר מה רב טובך אשר צפנת ליראיך.

אחר הדברים והאמת אשר הועלה רבי אמנון ונתבקש בישיבה של מעלה יום השלישי לטהרתו, נראה בדמות הלילה לרבנו קלונימוס בן רבנו משולם בן רבנו קלונימוס בן רבנא משה בן רבנא קלונימוס ולימד לו פיוט ההוא ונתנה תוקף. ויצו עליו לשלוח אותו בכל תפוצות הגולה להיות לו עד וזיכרון ויעש הגאון כן.

האריז"ל הקדוש אומר שבשעה שהציבור אומרים תפילה זו של "ונתנה תוקף" בבית הכנסת בחיל ורעדה, באותה שעה יושב הקב"ה על כס המשפט וגוזר את הדין... לב מי לא ירעד... לב מי לא יפחד...

עבודה!

תלמיד יקר וחביב ענה על השאלות הבאות:

- (1) מה שמו של מחבר הפיוט "ונתנה תוקף"?
- (2) מה שם עירו?
- (3) מה דרשו ממונו המלך והשרים לעשות?
- (4) כיצד דחה אותם?
- (5) כיצד רצה רבי אמנון להיענש, ומדוע דווקא בעונש זה?
- (6) במה נענש רבי אמנון על ידי המלך, ומדוע דווקא בעונש זה?
- (7) למי לימד רבי אמנון את הפיוט בחלום?
- (8) מה ציווה עליו רבי אמנון בחלום?
- (9) מה קורה בשעה שהציבור אומר תפילה זו בבית הכנסת?
- (10) האם הסיפור ריגש אותך?

תשובות

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____
- (4) _____
- (5) _____
- (6) _____
- (7) _____
- (8) _____
- (9) _____
- (10) _____

תשליך

מנהג נוסף בראש השנה ללכת ביום הראשון לאחר תפילת מנחה לאמירת "תשליך".

את התשליך עושים ליד מים: ים, נהר, מעיין, באר, מקווה, או אפילו בור עם מים.

יש כאלה שמקפידים שיהיו דגים במים בעת התשליך...

תלמיד גאון - חשוב היטב וענה:

(1) מה הפירוש תשליך?

(2) את מה מבקשים מה' שישליך?

(3) הסבר את הפסוק: "ותשליך במצולות ים כל חטאתם!"

(4) מה עושים לבגדים בעת אמירת התשליך?

(5) האם גם בשבת עושים תשליך?

תשובות:

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

המפתח לשערי שמים - סיפור

פעם אחת ציווה הבעל שם טוב הקדוש לתלמידו רבי זאב שילמד את כוונת התקיעות היטב, כי הוא זה שיקריא לפניו את סדר התקיעות בראש השנה.

רבי זאב אכן עשה כמצוות רבו ושינן את כל הכוונות היטב וכתב אותם על דף והניח אותו בכיס של החליפה, כדי שיוכל להציץ בו בשעת התקיעות כדי לרענן את זכרונו...

כמה רגעים לפני התפילה חיפש רבי זאב את הדף עם הכוונות ו...לא מצאו, הדף אבד ונעלם...

רבי זאב הצטער מאוד וליבו נשבר בקרבו והוא החל לבכות בכי תמרורים כמו תינוק קטן...

בשעת התקיעות הוא הקריא לבעל שם טוב זצ"ל את התקיעות ללא סדר הכוונות...

בסיום התפילה אמר לו הבעל שם טוב: יש בשמיים המון שערים, ולכל שער יש מפתח מיוחד בשבילו, אבל לב נשבר... לב נשבר הוא המאסטר של כולם... בכוחו לפתוח את כל השערים כולם!

והרב'ה מקוצק היה אומר:

אין דבר יותר שלם מלב שבור...!

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

עשרת ימי תשובה

עשרת הימים מא' בתשרי - ראש השנה, עד י' בתשרי - יום הכיפורים, הם 10 ימים נשגבים מאוד בהם עומדים הבינונים ותלויים ואם עושים תשובה נחתמים לחיים טובים ולשלום.

ימים אלו נקראים גם: "בין כסה לעשור":

כסה = ראש השנה שהירה מתכסה מעיננו, וכמו שנאמר תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו.

עשור = יום כיפור שהוא ביום העשירי לחודש תשרי.

ימים אלו מסוגלים מאוד לעשיית תשובה ולכפרת עוונות ולתיקון השנה החולפת, אם נוריד מעשרת ימי תשובה את 2 הימים של ראש השנה ועוד יום אחד של יום כיפור יישארו 7 ימים, וכל יום מתקן את אותו יום של כל השנה החולפת ונותן כוחות רוחניים לשנה שחדשה שבפתח, למשל יום ראשון בשבוע של עשרת ימי תשובה הוא מתקן את כל ימי ראשון של השנה, וכן הלאה... בימים אלו ממשיכים לומר סליחות ואף מוסיפים קטעים נוספים כמו "יה שמע אביונך" ועוד.

כתוב בפסוק: "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב".

ודרשו חז"ל -

"דרשו ה' בהמצאו" - זה בחודש אלול שה' מתקרב אלינו יותר מבכל השנה.

"קראוהו בהיותו קרוב" - זה עשרת ימי תשובה שה' מתקרב אלינו הכי קרוב שיכול להיות.

והשיא זה ביום כיפור שאז אנו דומים למלאכים, ושיא השיאים זה בתפילת נעילה...

ילד חביב - זכור!

"סור מרע ועשה טוב",

בעזרת ה' כשתקנה חליפה חדשה ויקרה לחגיגה הגדולה של הבר מצווה שלך... או לחתונה שלך...

האם תלבש אותה על חולצה מלוכלכת? לא ולא!

אותו דבר בשנה החדשה - אי אפשר לקבל קבלות טובות ולעשות דברים טובים כשעדיין המעשים הרעים של השנה שעברה בידינו, אלא קודם סור מרע - עזוב את המעשים הרעים, ורק אחר כך עשה טוב...

צום גדליה

כשהחריב נבוכדנצר מלך בבל את בית המקדש הראשון, למרות שרוב היהודים יצאו לגלות, חלק מהיהודים נשארו בארץ ישראל כדי להפיק למלך צבע תכלת מחילזון מיוחד שמצוי בים, ושמן אפרסמון המפיק ריח טוב, שאותם רק היהודים ידעו לעשות. והאחראי עליהם מטעם מלך בבל היה גדליה בן אחיקם שלא היה משולשלת המלוכה משבט יהודה, כדי שעם ישראל לא יתקוממו וימרדו במלך בבל. וכך על אף הצער הגדול על החורבן והגלות, הייתה מעט נחמה שנשארה שארית לעם ישראל בארץ ישראל...

בעליס מלך עמון היה בסכסוך עם מלך בבל, והוא ידע שיהודי בשם ישמעאל בן נתניה מקנא מאוד בגדליה בן אחיקם מדוע גדליה נהיה אחראי על עם ישראל ולא הוא - ישמעאל. וכך קשרו בניהם קשר ישמעאל בן נתניה היהודי ומלך עמון והחליטו להרוג את גדליה בן אחיקם.

כך מלך עמון יתנקם במלך בבל, וישמעאל בן נתניה יזכה להנהיג את היהודים שנשארו בארץ ישראל... למרות שהזהירו את גדליה בן אחיקם מכוונותיו האכזריות של ישמעאל בן נתניה - הוא לא האמין שיהודי מסוגל לעשות דבר כזה נורא... והוא לא ברח או התחבא ואפילו הסכים להיפגש עם ישמעאל בן נתניה... תוך כדי סעודה גדולה קם ישמעאל בן נתניה והרג את גדליה בן אחיקם הצדיק ואת כל היהודים שנשארו עמו בארץ ישראל, וכך בעצם פסקה ארץ ישראל להחזיק יהודים במשך עשרות שנים...

יש אומרים שהרצח האכזרי היה בג' בתשרי, ולכן קבעו את הצום לג' בתשרי.

ויש אומרים שהיה בראש השנה בא' בתשרי, אך בגלל שאי אפשר לצום בראש השנה שלמרות היותו יום דין סוף כל סוף הוא יום חג - לכן הצום נדחה לג' בתשרי.

ועל זה אמרו חכמינו: "גדולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלוקינו"!!!

צום גדליה נקרא גם "הצום השביעי" בגלל שהוא חל החודש השביעי הוא חודש תשרי למנין החודשים המתחיל לפי התורה בחודש ניסן לצאת בני ישראל מארץ מצרים!

בצום צריכים בעיקר להתעורר ולשוב בתשובה, ומי שצם ולא חוזר בתשובה, לא עשה ולא כלום.

גם מי שלא צם כגון ילד קטן או אדם חולה צריכים להימנע מאכילת ממתקים ושאר עינוגים.

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

שאלות:

- (1) כיצד קראו למנהיג היהודים בארץ ישראל לאחר חורבן בית המקדש הראשון?
- (2) מי מינה אותו להיות אחראי?
- (3) מי קינא בו?
- (4) מדוע מלך עמון רצה להורגו?
- (5) באיזה תאריך נהרג הצדיק?
- (6) מה עושים המבוגרים ביום צום?
- (7) מה חשוב לעשות ביום צום חוץ מהצום עצמו?
- (8) למה השוו חז"ל את מיתת הצדיקים?
- (9) איזה עוד 3 צומות בשנה קשורים לחורבן בית המקדש?
- (10) אלו 2 צומות בשנה אינם קשורים לחורבן בית המקדש?

תשובות:

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____
- (4) _____
- (5) _____
- (6) _____
- (7) _____
- (8) _____
- (9) _____
- (10) _____

בהצלחה!

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

ילד חכם ונבון לפניך משל:

אדם קנה שדה חדשה ורוצה לזרוע בה תבואה, אבל היא מלאה בקוצים, האם יוכל לזרוע את התבואה על הקוצים? בוודאי שלא! אלא קודם כל עליו לעקור את הקוצים מהשורש... ורק אחר כך יזרע את התבואה.

ומה הנמשל:

היודע אתה ילד גאון וקדוש,

עשרת ימי תשובה הם הזדמנות פז לקנות את עולמנו בשעה אחת...

ומי שלא מנצל אותם הוא טיפש, פשוט טיפש, כמה טיפש? קרא את הסיפור הבא:

אדם אחד הציל את הנסיך משודדי דרכים, המלך החליט לגמול לו טובה ונתן לו 5 דקות בכספת המלכותית בהם יוכל למלא את כל כיסיו באבנים טובות ומרגליות ללא הגבלה...

המלך היה אדם חכם וידע שאותו אדם יכול לרוקן את כל האוצרות ב-5 דקות, מה עשה?

בכניסה לכספת העמיד המלך נגנים שמנגנים שירים מענגי נפש, ומאכלים משובחים שרק מלכים זוכים לאכול מהם... כשהגיע האיש לכספת הוא נפעם מהקבלת פנים החגיגית, והחליט שלא נורא אם יתעכב כמה דקות לשמוע מנגינות עריבות ולטעום ממעדני המלכים... ואחר כך הוא יקח קצת יהלומים...

וכך עברה עוד שניה ועוד שניה... ועוד דקה ועוד דקה... ובעודו נוגש במאכלים המשובחים נשמעת החצוצרה ושערי הכספת נסגרים... והוא צועק ובוכה - לא הספקתי לקחת כלום... תנו לי עוד כמה דקות... תנו לי עוד כמה שניות... אבל זהו, נגמר הזמן!!! שום בכי לא יעזור לו כעת!!!

האם לדעתך אדם זה הוא חכם או טיפש?

גם אדם שלא חוזר בתשובה בימים נשגבים אלו וממשיך לעסוק בהבלי העולם... הוא טיפש לא קטן...

הוא קיבל הזדמנות פז ולא ניצל אותה, כמה חבל, כמה עצוב.

התשובה

ה' חסד עשה עמנו

תשובה במתנה נתן לנו

שאף כי חטאנו ופשענו

ונשמתנו בעוונות לכלכנו

בזמן שחוזרים בתשובה

ה' מוחל וסולח ונשמתנו כמו חדשה

בעשיית התשובה 3 שלבים:

(1) עזיבת החטא.

(2) חרטה.

(3) קבלה לעתיד.

סיפור

לאחים הקדושים רבי אלימלך ורבי זושא היה אח שבבעלותו בית מרוח באחד הכפרים, והם רצו להתחקות אחר מעשיו ולהכירו מקרוב... הם נסעו אליו ושהו אצלו כמה ימים.

הם שמו לב שבין מזיגת כוסות השכר הוא פותח פנקס קטן כותב לעצמו משהו וממשיך בעבודה...

ובלילה כשכל בני הבית שקועים בתרדמה עמוקה... הוא היה מסתגר בחדר קטן... פותח את הפנקס... קורא וממרר בבכי תמרורים...

האחים הקדושים לא יכלו להתאפק ונכנסו אליו לחדר תוך כדי סערת הבכי... ושאלוהו לפשר מעשיו...

הסביר להם אותו אדם בתמימות שבכל פעם שנדמה לו שהוא עשה איזו עבירה, הוא רושם אותה בפנקס, ובלילה אינו ישן אלא בוכה ומתחרט ועושה תשובה עד שהעבירה נמחקת מהפנקס בדרך נס...

וכך הוא יודע שהעבירה נמחקה גם מהפנקס בשמיים...

איזו תמימות של יהודי, תמימות של יהודי שעושה רעש גדול בשמיים!!!

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

שבת שובה

השבת שבין ראש השנה ליום כיפור נקראת: "שבת שובה".

מדוע?

(א) כי היא בתוך עשרת ימי תשובה.

(ב) על שם ההפטרה שקוראים בשבת זו: "שובה ישראל עד ה' אלוקיך".

ובשבת זו דורש הרב בבית הכנסת ומעורר את הקהל לשוב בתשובה.

תלמיד צדיק!

סמן ✓ ליד מצווה, ו-× ליד עבירה.

_____ להגיד לאמא "עוד מעט".

_____ להתנהג בנימוס.

_____ לומר לאבא "לא רוצה".

_____ לעזור לחבר.

_____ להתחצף לרב.

_____ לא לדבר לשון הרע.

_____ לחלום באמצע התפילה.

_____ לקרוא קריאת שמע על המיטה.

_____ לריב עם החבר.

_____ לברך בקול רם.

_____ להפריע בשיעור.

_____ לשנון משניות בעל-פה.

"אבינו מלכנו חטאנו לפניך רחם עלינו"

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

בס"ד

מאמרי חז"ל בעניין התשובה:

- ✦ עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר.
- ✦ עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו.
- ✦ האומר אחטא ואשוב בתשובה - אין מספיקין בידו לעשות תשובה.
- ✦ במקום שבעלי תשובה עומדים - צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד.
- ✦ מי שפגעו בו ומבקשים ממנו סליחה - ימחול בלב שלם ולא יהא אכזרי.
- ✦ כל המעביר על מידותיו ומוחל לחבר - מעבירין ומוחלין לו על כל פשעיו.
- ✦ גדולה תשובה שקדמה לבריאת העולם.
- ✦ גדולה תשובה שמגיעת עד כיסא הכבוד.
- ✦ תשובה מאריכה ימיו ושנותיו של אדם.

משימה לתלמיד חרוץ!

כתוב 5 דוגמאות למצוות שבין אדם למקום:

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____
- (4) _____
- (5) _____

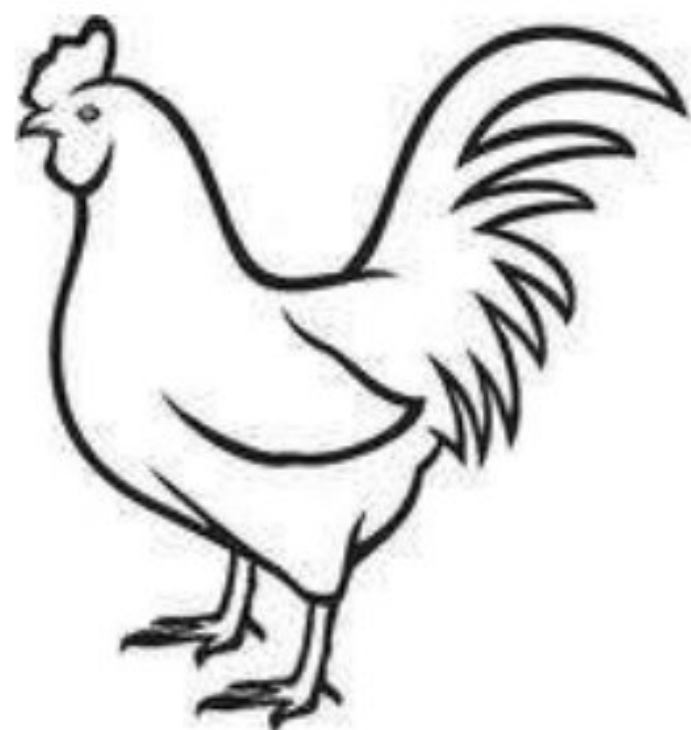
כתוב 5 דוגמאות למצוות שבין אדם לחברו:

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____
- (4) _____
- (5) _____

בהצלחה!

כפרות

בערב יום כיפורים - יום סליחת העוון, נוהגים לעשות כפרות.

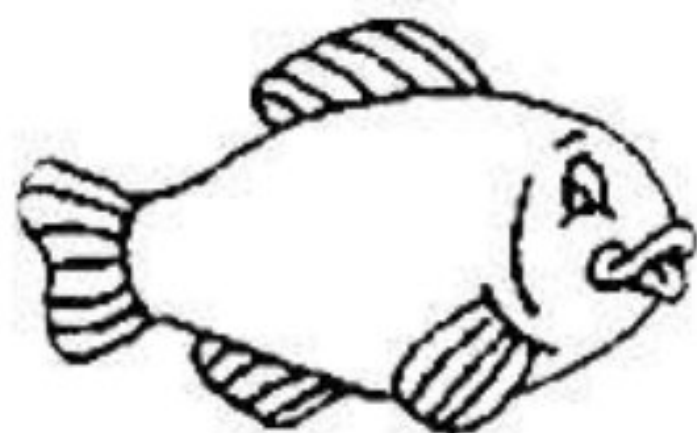

כיצד עושים כפרות?

לוקחים תרנגול או דגים או כסף,

מסובבים מעל הראש 3 פעמים,

ובכל פעם אומרים: "זה חליפתי, זה כפרתי, זה תמורתני.

זה ילך לשחיטה או למיתה או לצדקה ואני ילך לחיים טובים ולשלום".

ואחר כך נותנים את התרנגול או הדג או הכסף למוסדות צדקה או לתלמידי חכמים עניים.

שאלות

(1) במה עושים כפרות בביתך?

(2) מה לדעתך צריך לחשוב בעת הכפרות?

(3) מה היה 'מכפר' על עוונות בבית המקדש?

תשובות

(1)

(2)

(3)

הידעת?

✓ לגברים לוקחים תרנגול זכר לבן, ולנשים לוקחים תרנגולת נקבה לבנה.

✓ לאישה מעוברת (בהריון) לוקחים 3 תרנגולים - אחד זכר ושתי נקבות.

✓ בכפרות בתרנגולים מרווחים מצוות נוספות כגון שחיטה וכיסוי הדם.

✓ לכתחילה עדיף לעשות כפרות לכל אדם בנפרד, ובשעת הדחק אפשר לכמה אנשים ביחד.

תפזורת

מצא את המילים הבאות בתפזורת שלפניך:

כפרות, תרנגול, תרנגולת, דגים, כסף, צדקה.

ל	ו	מ	ו	ל	ש	כ	ב	ת
ג	כ	ק	ל	ו	פ	י	י	ר
ח	פ	ה	פ	ד	א	ת	ת	נ
ת	ר	ר	ס	ג	ל	ה	ד	ג
ל	ו	ב	כ	י	י	ג	ו	ו
ו	ת	ה	ד	מ	ה	צ	ד	ל
ג	ל	ק	ו	ד	ו	ד	ה	ה
נ	א	ד	ד	ג	נ	ק	ח	ר
ר	ב	צ	ו	י	ה	ה	ד	נ
ת	י	כ	ע	ח	י	ט	ש	א

ערב יום כיפור

בט' בתשרי ערב יום הכיפורים מצווה להרבות בסעודות, והסעודה האחרונה נקראת: "סעודה מפסקת".

וכל האוכל בתשיעי וצם בעשירי מעלה עליו הכתוב כאילו צם תשיעי ועשירי!

כמובן שבערב חתימת גזר הדין אין כל-כך חשק לאכול, ואוכלים לשם מצווה.

נוהגים להתפלל מנחה מבעוד יום ואומרים וידוי בתפילת הלחש, שאם חס ושלום יחנק מעצם של דג בסעודה המפסקת, ימות לאחר שעשה וידוי על הטאיו...

כמה דקות לפני שקיעת החמה גומרים לאכול ולשתות, חולצים את נעלי העור, ומתכוונים לבית הכנסת.

יש נהוגים ללבוש ביום כיפור רק בגדים לבנים כדי להידמות למלאכים, וכדי להזכיר את יום המיתה שאז לובשים תכריכים לבנים וכך יעשה תשובה.

מנשקים את הידיים של אבא ואמא ומבקשים מהם סליחה על הכל...

וכן מברכים איש את רעהו: "גמר חתימה טובה".

אמא מדליקה נרות ומברכת 2 ברכות:

(1) להדליק נר של יום הכיפורים.

(2) שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

הילדים הקטנים שפטורים מלצום, יאכלו וישתו בצנעה ולא יפריעו למבוגרים שצמים.

כמובן שביום קדוש זה ראוי להימנע מכל מיני ממתקים ומשחקים ולהרבות בתפילה ותשובה.

ביום כיפור יש 5 עינויים מהתורה:

(1) איסור אכילה ושתיה.

(2) איסור רחיצה - לשם תענוג.

(3) איסור סיכה - בשמן.

(4) איסור נעילת הסנדל - מעור.

(5) איסור תשמיש - סידור המיטה.

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו"

לא לשכוח!

לא לשכוח לבקש מאבא ואמא בכל ערב שבת וחג במיוחד בזמן הדלקת הנרות וגם סתם ביום רגיל

שיברכו אותנו ויתפללו עלינו שנהיה אנחנו ואחינו גדולים בתורה ונגדל לתפארת עם ישראל

ובערב ראש השנה וכן בערב יום הכיפורים נבקש סליחה מחילה וכפרה

על שלא כבדנו אותם כראוי, ולא שמענו בקולם תמיד, ואולי קצת התחצפנו...

"כתיבה וחתימה טובה שנה טובה מתוקה ומבורכת"

יום הכיפורים

ביום הכיפורים יש 5 תפילות:

(1) תפילת ערבית.

(2) תפילת שחרית.

(3) תפילת מוסף.

(4) תפילת מנחה.

(5) תפילת נעילה.

ולכן המחזור של יום כיפור הוא עב כרס יותר מכל המחזורים והסידורים האחרים...

שים לב!

ביום כיפור אומרים: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" בקול רם,

מדוע? כי ביום זה אנו דומים למלאכים.

לאחר כל תפילה אומרים סליחות, ובסך הכל אומרים י"ג מידות 26 פעמים בכל התפילות.

לפני תפילת ערבית אומרים "כל נדרי" שהיא בעצם התרת נדרים עם ספרי תורה, ויש שקונים את אמירת "כל נדרי" בדמים מרובים!

בתפילת מוסף בחזרת הש"ץ אומרים את סדר עבודת הכהן הגדול בבית המקדש ביום הכיפורים, וכל פעם שהחזן מזכיר שם ה', כורעים על הרצפה ואומרים בקול רם: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

בתפילת מנחה מפטירים וקוראים על יונה הנביא במעי הדגה כפי שנלמד בהמשך...

בתפילת נעילה שיא השיאים של כל הימים הנוראים והרגעים האחרונים לפני נעילת השערים... במקום 'כתבו' אומרים 'חתמו', במקום 'כתוב' אומרים 'וחתום', וכן על זה הדרך...

חובה לקרוא! "תניא אמר רבי ישמעאל בן אלישע פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים (בקודש הקודשים) וראיתי אכתריא-ל' ה' צבאות שהוא יושב על כיסא רם ונישא, ואמר לי ישמעאל בני-ברכני! אמרתי לו: יהי רצון שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מידותיך, ותתנהג עם בנך במידת הרחמים, ותיכנס להם לפני משורת הדין. ונענע לי בראשו (לאות הסכמה)".

יום הכיפורים בבית המקדש

אם בזמננו יום הכיפורים מלווה באווירה קדושה ומרטיטה,

תאר לך את האווירה המיוחדת והנעלית שהייתה בבית המקדש...

ההכנות ליום הכיפורים היו כשבוע לפני, וכפי שמתואר בהרחבה במסכת 'יומא'.

במשך העבודות ביום הכיפורים היה הכהן הגדול מחליף כמה וכמה פעמים מבגדי זהב של כל השנה לבגדי לבן לעבודות מיוחדות בקודש הקודשים, ובכל החלפה היה יורד לטבול במקווה. 5 טבילות בסך הכל.

כמו כן היה הכהן הגדול מקטיר קטורת ומקריב כמה קרבנות, ו-3 וידויים היה מתוודה:

(1) על עצמו ועל אנשי ביתו.

(2) על אחיו הכהנים.

(3) על כל עם ישראל.

שיא ההתרגשות הייתה כשהשעיר לעזאזל נזרק מראש ההר והתפרק לחתיכות איברים, ואז חוט השני האדום שהיה תלוי בכניסה לקודש הקודשים היה נהפך ללבן, וזה היה סימן שכל עוונות עם ישראל נתכפרו. דע! נס זה היה ועוד כמה נסים היו רק בבית המקדש הראשון שאז עם ישראל היה בדרגה רוחנית גבוהה יותר מזמן בית המקדש השני.

ולאחר שסיים הכהן הגדול את כל העבודה הקדושה, היה יוצא מההיכל ומקדש ידיים ורגליים ופושט את בגדי הזהב ולובש בגדי עצמו, וכל העם היו מלווים אותו לביתו בשמחה ובששון, ומשתה גדול היה עושה לאוהביו במוצאי יום הכיפורים.

מרוב התרגשות של קדושה ושמחה של מצווה, אנשים בכלל לא הרגישו חולשה או רעב מהצום, אלא היו שמחים וששים שהקדוש ברוך הוא ברוב חסדיו כיפר וסלח על כל העוונות והפשעים והחטאים.

בתקופת בית המקדש השני היו קונים את הכהונה הגדולה בכסף וכשהיה "הכהן הגדול" נכנס לקודש הקודשים מיד היה מת והיו סוחבים אותו עם חבל שקשרו לו לרגל לפני שנכנס...

אמת מה נהדר מראה כהן גדול בצאתו בשלום מבית קדשי הקדשים!

☞ מנהג יפה ללמוד מסכת יומא עם פירוש בליל יום הכיפורים שם מובא באריכות את כל מעשיו של הכהן הגדול ביום הכיפורים ואת כל סדר העבודה בבית המקדש.

יונה הנביא

לאחר קריאת התורה בתפילת מנחה של יום כיפור, קוראים בהפטרה על סיפורו של יונה הנביא.

יונה בן אמתי היה נביא ה', פעם הוא בא לבית המקדש להשתתף בשמחת בית השואבה בחג הסוכות לרגל ניסוך המים, ואז שרתה עליו רוח ה'.

ה' נגלה אליו וציווה אותו ללכת אל נינוה העיר הגדולה ולומר להם לכל האנשים לשוב מדרכם הרעה ולעשות תשובה שלמה ולעבוד את ה' כמו שצריך... ואם יסרבו לשוב בתשובה ה' יעניש אותם קשות...

יונה הנביא חשב שלא ישמעו בקולו ואולי אפילו יתרגזו ויכעסו עליו ולכן הוא מחליט לברוח משליחות ה' וללכת לעיר תרשיש.

יונה ירד לנמל בעיר יפו (כן ביפו של ימינו - דרומית לעיר תל אביב...) ושם עלה לאניה שעמדה להפליג לעיר תרשיש.

האניה הפליגה בים הגדול ולפתע ה' הטיל רוח סערה בים וגלים גדולים החלו לטלטל את האניה מצד לצד ממש כמו אחד המתקנים בלונה פארק... רק ששם זה מפחיד מאוד ובלי ביטוח...

המלחים של האניה הבינו שתיכף האניה תישבר וכולם יהיו בסכנת חיים... מהר כל אחד הוציא את כובות העבודה זרה מהתיק והחלו לקרוא בקול גדול שיצילו אותם מהסערה הגדולה ומהים הרגוע.

כמובן ששום עבודה זרה לא הועילה להם... ואז הם ניסו לזרוק את כל מה שאפשר מהאניה כדי להקל מעליה מעומס הרב... אולי כך הים יירגע חשבו לעצמם...

במשך כל אותו הזמן יונה הנביא ישן בירכתי האניה היכן שהמחסן של האניה... רב החובל המפוחד העיר אותו משנתו בגערה: מה לך נרדם??? קום קרא לאלוקיך!!!

כשראו שלמרות כל הניסיונות הים עדיין לא נירגע... הבינו כולם שיש באניה נוסע אחד "בעייתי" שבגללו נגרם כל הבלאגן... אבל כיצד ידעו מי הוא אותו אדם "בעייתי"? חשבו וחשבו ולבסוף החליט לעשות גורל! מי ששמו יצא בגורל הוא האשם בסערה הגדולה ועליו לעזוב את האניה...

מי יצא בגורל? יונה הנביא!

מיד שאלו אותו: מי אתה? מהיכן באת? לאן אתה הולך? מה עשית שהים רוצה להרוג את כולנו בגללך?

ואז הוא גילה להם שהוא יהודי, וה' נגלה אליו בתור נביא שילך להחזיר בתשובה את תושבי העיר נינוה, אבל הוא ברח מהשליחות, ולכן ה' כועס עליו...

שאלו אותו מה נעשה לך? אתה לא יכול להישאר פה!

אמר לה: שאוני והטילוני לים, וכך תינצלו.

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

בפעם הראשונה קשרו לו חבל לגוף, כדי שאם הים יירגע בסופו של דבר הם ימשו אותו מהמים ויחזירו אותו בחזרה לאניה, וכך היה... מיד שיונה יצא מהאניה הים נירגע.

אנשי האניה ריחמו על יונה והעלוהו אותו בחזרה לאניה, אבל אז הים שוב החל לגעוש ולרעוש ממש כמו צונאמי...

בלית ברירה השליכו את יונה שוב למים אבל הפעם בלי חבל... ובלי אפשרות לחזור לאניה...

יונה הנביא אט אט צולל במים ואז הים חזר להיות שקט ורגוע...

מיד שלח ה' דג גדול והוא בלע את יונה הנביא, ויונה הנביא היה בבטנו כמה זמן, אך עדיין לא חזר בו ולא רצה ללכת לתרשיש...

ה' ראה שטוב ליונה במעי הדג ואינו מתחרט על הבריחה משליחות ה', ה' ציווה על הדג שיפלוט את יונה מבטנו ואז באה דגה שהבטן שלה קטנה וצרה והיא בלעה את יונה הנביא, שם כבר היה ממש צפוף ליונה הנביא, ואז הוא התחרט וביקש מה' שיציל אותו...

לאחר שלושה ימים הדגה פלטה את יונה הנביא אל היבשה, ואז הלך יונה הנביא לעיר נינוה ומסר להם את דברי ה', והזהיר אותם שאם לא יחזרו בתשובה - ה' יעניש אותם...

אנשי נינוה קיבלו את דברי יונה ברצינות, ועצרו הכל, ולבשו שק ואפר והתחילו להתחרט ולשוב בתשובה... אפילו המלך של נינוה בכבודו ובעצמו קם מכיסא מלכותו ובכה לה' על חטאיו.

לאחר כמה ימים התחרט יונה הנביא על שחשב רעה על אנשי נינוה שלא ישמעו בקולו... ולכן ברח וביקש מה' שיעזור לו למות...

התיישב יונה בקצה העיר והשמש קופחת על ראשו, וה' ברא לו קיקיון שהוא סוג של צמח מטפס כדי לעשות מעט צל... יונה שמח על הקיקיון ועל הצל שנהיה לו... אך לא עבר זמן וה' שלח תולעת שכרסמה את הקיקיון והוא נבל... יונה שוב היה תחת השמש הקופחת והצטער מאוד על אבדן הקיקיון...

ה' אמר לו: אם כואב לך כל-כך על קיקיון שבין רגעי צמח ובין רגע אבד ואפילו לא עבדת בשבילו ולא טרחת למענו... ואני לא יחוס ולא ירחם על נינוה העיר הגדולה שיש שם המון אנשים נשים וטף!?

ומזה למדנו 2 דברים:

(1) מה' אי אפשר לברוח לשום מקום בעולם!

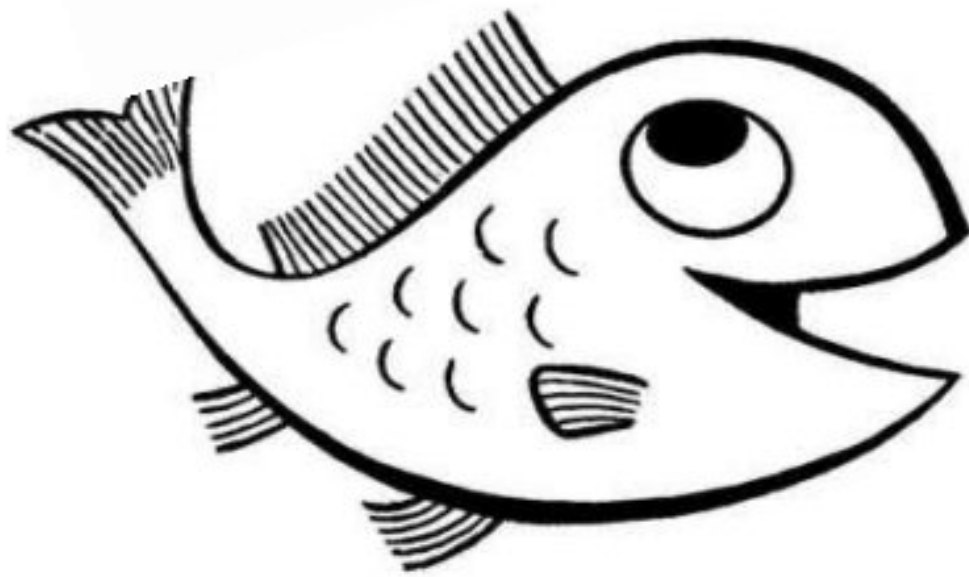
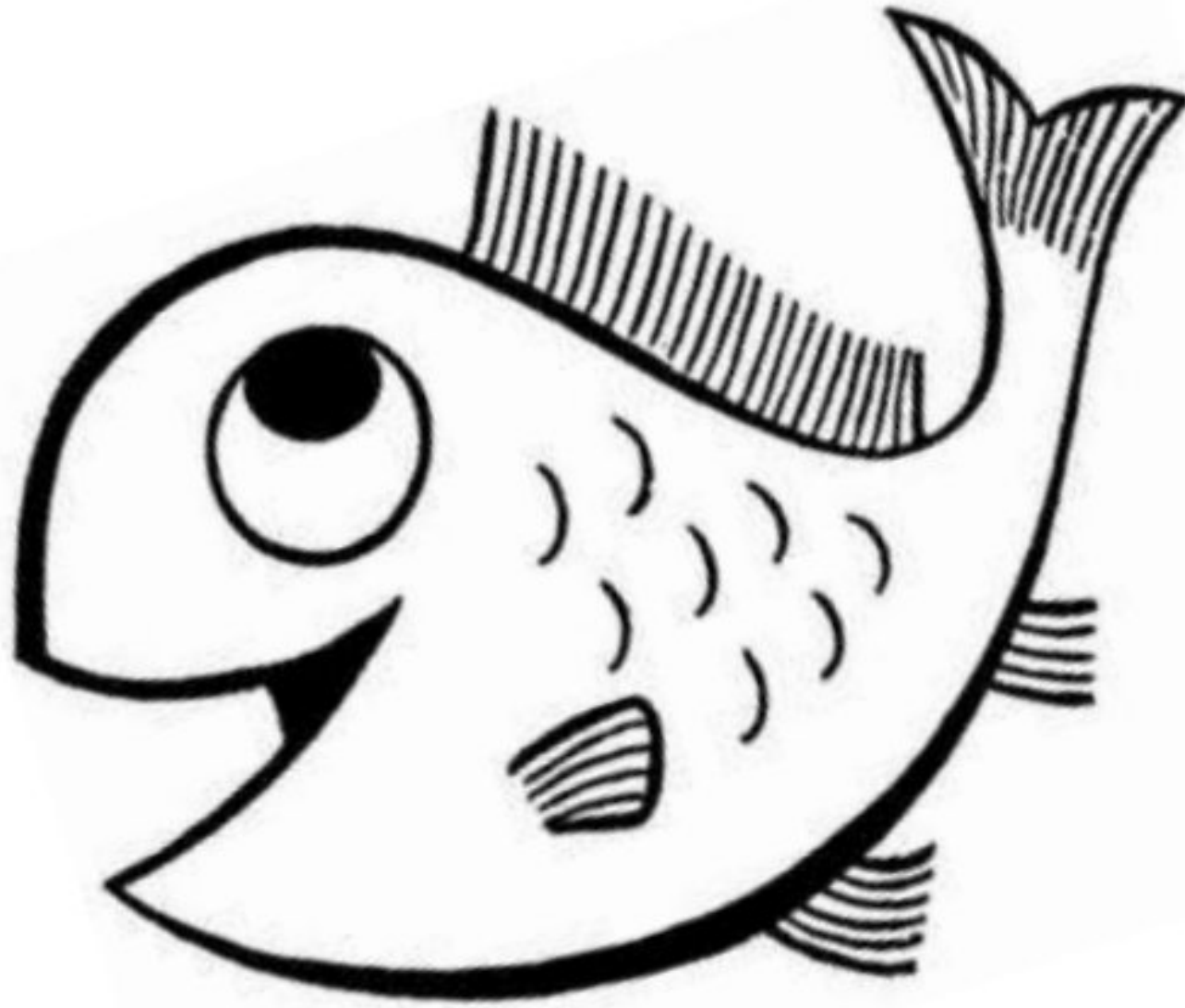
(2) ה' רוצה שכל אדם באשר הוא גם הרשע הגדול ביותר!

☞ אמר רבי מאיר: אל תאמר יתמו (ימותו) חוטאים - אלא יתמו חטאים...

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

שאלות:

- (1) כיצד קראו לאביו של יונה הנביא?
- (2) מה ביקש ה' מיונה הנביא?
- (3) היכן עלה יונה הנביא לאניה?
- (4) להיכן הפליגה האניה עליה עלה יונה הנביא?
- (5) כיצד הבינו אנשי האניה שיונה אשם בסערה הגדולה?
- (6) מדוע ה' העביר את יונה מהדג הגדול לדגה הקטנה?
- (7) כמה ימים היה יונה הנביא במעי הדגה?
- (8) מה עשו אנשי נינוה כשיונה מסר להם את דברי ה'?
- (9) כיצד הוכיח ה' את יונה ליד הקיקיון?
- (10) מהם 2 הדברים שלמדנו מהסיפור עם יונה הנביא?

תשובות:

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____
- (4) _____
- (5) _____
- (6) _____
- (7) _____
- (8) _____
- (9) _____
- (10) _____

בהצלחה!

סיפור

יהודי כפרי ופשוט היה רועה צאן ולא ידע אפילו לקרוא ולכתוב, ובטח שלא ידע ללמוד...

הוא החליט להתפלל בימים הנוראים בבית הכנסת של הבעל שם טוב הקדוש בשמעו על קדושתו של הצדיק. בעוד כל הקהל אחוים בשרעפי קודש ובאמירת הסליחות ברתת ובזיע, הכפרי הפשוט הסתכל עליהם בעיני עגל ולא הבין מילה ממה ששמע...

קולות של כבשים עיזים ותרנגולים הוא היה רגיל לשמוע... אך קולות של תפילה כגון אמן וכדומה - ממש לא!

בראותו את ההתרגשות הגדולה בבית הכנסת ובשמעו את קולות הבכי של המתפללים נשבר ליבו בקרבו והוא החל לצעוק בקול גדול:

"קוקוריקו מהההה מהההה אלוקים רחם נא..."

בפעם הראשונה שצעק חשבו המתפללים שהוא מדבר מתוך שינה ולא התייחסו אליו... אך לאחר מספר פעמים שהפר את שלוותם של המתפללים הם גערו בו ורצו להוציא אותו מבית הכנסת בכה... כי חשבו שהוא בא לעשות צחוק וקלות ראש בבית הכנסת...

ואז הוא בכה להם: "אני יהודי", "אני לא יודע להתפלל"...

במוצאי היום הקדוש כשישב הבעל שם טוב עם תלמידיו לסעודה, הוא סיפר להם שבשמיים היה קטרוג גדול מאוד על עם ישראל... וכל מאמציו לבטל את הגזירות הנוראות לא הועילו... ולפתע נשמעה בשמיים קריאתו של הכפרי הפשוט:

"קוקוריקו מהההה מהההה אלוקים רחם נא..."

קריאה תמימה זו בטלה את כל הקטרוגים, סיים הבעל שם טוב.

תלמיד חכם וצדיק:

מה המוסר השכל שלמדת מסיפור זה?

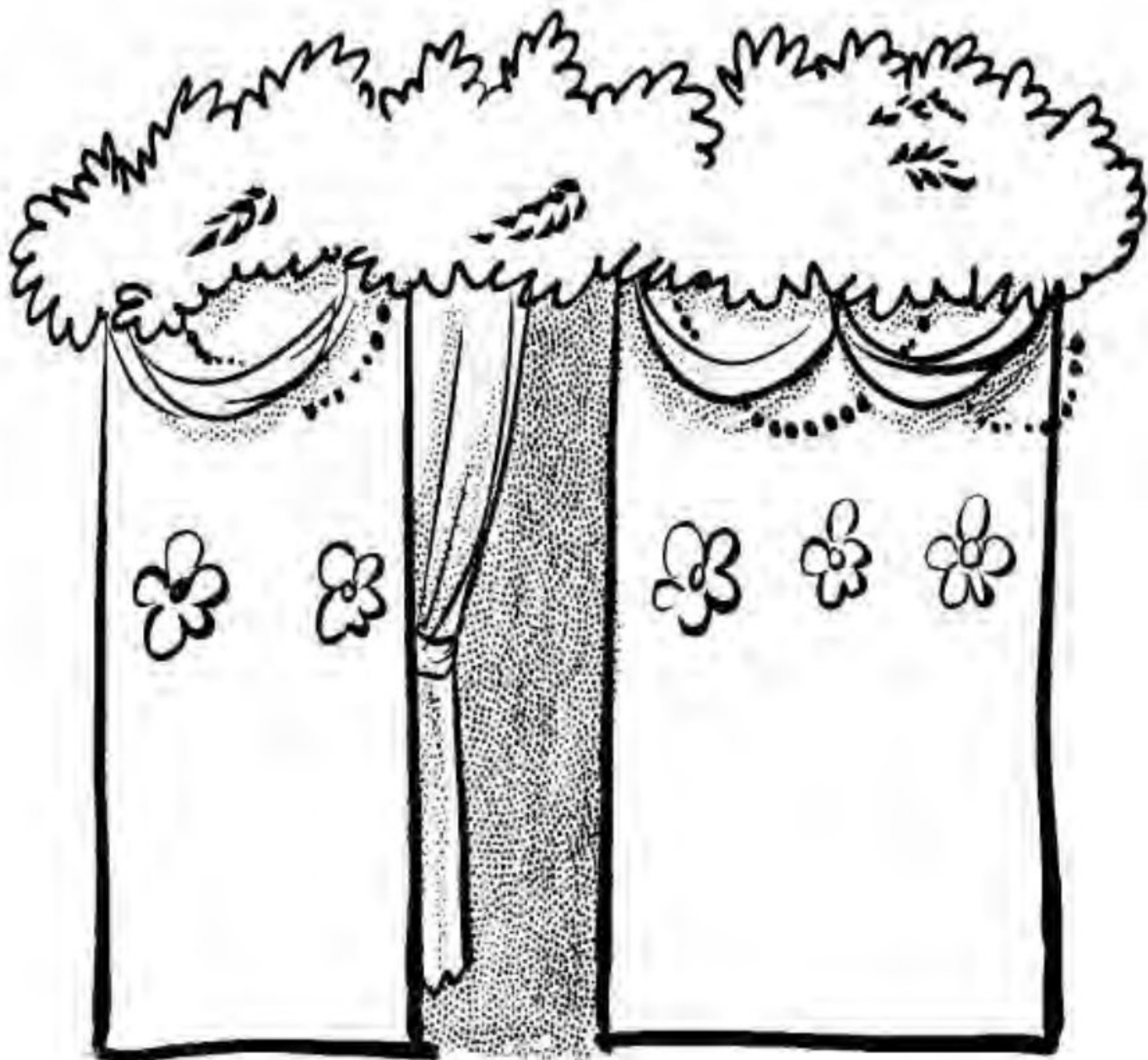
במוצאי היום הגדול והנורא:

- ✦ מתפללים ערבית בשמחה ומוסיפים "אתה חוננתנו".
- ✦ מבדילים על כוס יין ומברכים על נר שהיה דלוק מערב יום טוב.
- ✦ מברכים ומקדשים את הלבנה.
- ✦ אוכלים ושותים ושמחים שיצאנו לחיים טובים ולשלום.
- ✦ מאחלים איש לרעהו "פתקא טבא".
- ✦ ומתחילים מיד בבניית הסוכה לקיים מה שנאמר: "ילכו מחיל אל חיל".

הידעת?

במוצאי יום הכיפורים יוצאת בת קול מהשמיים ומכריזה:

"לך אכול בשמחה לחמך, ושתה בלב טוב יינך, כי כבר אלוקים את מעשיך".

סיפורים מרתקים לראש השנה והימים הנוראים

יום א' דראש השנה בבית הכנסת של ברדיצ'וב. הצדיק בעצמו עובר לפני התיבה ומתפלל. קולו הערב מנסר בבית הכנסת המלא ומרתק את המתפללים. הקול הערב מרעיד את כל נימי הנפש ודמעות זולגות מעיני היהודים המתפללים בכוונה רבה מעומק הלב. לפני אמירת ה"קדושה", פותח הצדיק הברדיצ'ובי בקול רועד בתפילת "לא-ל עורך דין".

כל לב כאילו נצבט ומפרפר מכובד קדושתה ורצינותה של התפילה. כל אחד מרגיש כי הוא עומד לפני כסא הכבוד ושופט כל הארץ שוקל ומודד את המצוות והעבירות, מחדיר מבטו לכל לב, מגלה את כל הסודות, יודע כל המחשבות ועוד מעט הוא מוציא פסק דין. אבינו מלכנו – משווע כל יהודי – שפוט נא בחסד וברחמים, אחרת אין אנו יכולים לעמוד...

והנה כאשר הצדיק מגיע אל המלים "לקונה עבדיו בדין" הוא נעצר, מחוויר כסיד ומפסיק את תפילתו. הטלית נושרת מראשו והוא עומד בעיניים עצומות כאילו נשמתו פרוחה מגופו...

רעד עבר בין המתפללים. אולם החסידים הזקנים יודעים כי יש דברים בגו, והם שוקעים בהרהורי תשובה וחרטה.

לאחר רגעים מספר, כאילו קם הצדיק לתחייה. גוון פניו חוזר להיות רגיל, פניו קורנות ובשמחה גדולה הוא קורא: "לקונה עבדיו בדין"!

לאחר התפלה, כשהסב הצדיק לסעודה, לבש אחד מזקני החסידים עוז ושאל את רבי לוי יצחק מה ראה בעולמות העליונים. והרבי סיפר:

ראיתי את השטן סוחב אתו שק גדול. תיכף הרגשתי לא טוב, כי הבנתי שהוא נושא כאן את עבירותיהם של היהודים שהצליח לאסוף במשך כל השנה.

ניגשתי אליו לראות את העבירות ויכולני לומר לכם שהיה שם אוסף "נאה" של עבירות: קצת לשון הרע, קצת שנאת חנם, קצת צרות-עין, ביטול תורה וכהנה וכהנה עבירות גדולות וקטנות – שק שלם. והשטן המשחית רץ שבע רצון אל כסא הכבוד.

"אוי ואבוי!" חשבתי בלבי, מה אוכל לעשות? מצב רוחי נתעכר לגמרי והייתי אובד עצות.

אולם לפתע פתאום נעצר השטן במהלכו; עיניו החדות הבחינו ביהודי שעבר עבירה בעצם יום ראש השנה. הוא נטש את השק על מקומו ורץ לחטוף את העבירה החדשה ולצרפה אל האוסף שלו.

לא בזזתי זמן – ממשיך הרבי לספר – ניגשתי אני אל השק והתחלתי בודק את העבירות. אני בודק ורואה כי בכל העבירות הללו אין היהודים המסכנים אשמים כל כך. כי הגלות המרה, העניות המנוולת, הבורות – כל אלה ועוד נסיבות אחרות גרמו לטישטוש הזהות היהודית והפכו את עם אלוקי אברהם למגושמים המתלכלכים בעוונות. וכי מה היהודי המסכן יכול לעשות? ומה הן העבירות הללו לעומת שפיכות הדמים, השוד והגזל שאומות העולם שטופות בהם?

וכך, עד שאני בודק ושוקל כל עבירה ועבירה, היא נמסה בין ידי, נעלמת והיתה כלא היתה...

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

השטן שחזר בינתיים העיף מבטו על שקו הריק ופרץ בזעקת שבר: "גנבים! גנבו ממני את העבירות של היהודים שאספתי בעמל רב!"

בראותו אותי – המשיך רבי לוי יצחק – הבין מיד השטן כי אני "סידרתי" אותו בצורה כזו. הוא תפס אותי ותבע ממני לשלם לו תמורת העבירות ש"גנבתי" ממנו.

והוא, השטן, יודע ללמוד. הוא תבע ממני לשלם לו כפליים וכשטענתי שאין לי, הוא אמר שכתוב שאם אין לגנב ממה לשלם, מוכרים אותו לעבד. הוא תיכף תפס אותי בזקני ורצה למכור אותי. משהציע אותי למלאך הראשון שנקרה בדרכנו, סירב הלז לקנות אותי בטענה כי אני יהודי גלותי שצריך לדאוג לפרנסתי ולהגן עלי מכל מיני בלבולים ועלילות. בקיצור: הוא אינו מוכן לקחת על עצמו את האחריות ואפילו בחינם אינו מוכן לקנות אותי. שמעתם? אפילו בחינם!

והשטן מציע אותי למלאך שני, שלישי, רביעי – אולם אף אחד אינו רוצה לקנות אותי. בראותו זאת תפס אותי השטן וסחב אותי אל הריבונו-של-עולם, אל כסא הכבוד. הקב"ה שמע את טענות השטן, אחר-כך אמר: "אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול ואמלט", אני אקנה אותו מידך השטן.

בשמעו זאת, נשאר השטן בפה פעור וכל טענותיו נסתתמו. והנה בנקודה זו התאוששתי, כפי שראיתם בעצמכם – אמר הצדיק בסיימו את סיפורו. עתה כבר מובן לכם הפירוש של "לקונה עבדיו בדין", אנחנו עבדי הבורא ורק על-ידי עבודתו יתברך, אנו ניצלים מציפורני השטן. הבה נהיה עבדי ה' ולא עבדים לעבדים, ובזכות זו נזכה לכתיבה וחתימה טובה – סיים את סיפורו המופלא הצדיק מברדיצ'וב, רבי לוי יצחק זכותו תגן עלינו.

■

בעיירה קטנה חי לו פונדקאי שמצא את מחייתו ממכירת משקאות חריפים ומיני תבשיל. את משקאותיו הוא היה מוכר לכפריים אשר ששו על ה"טיפה המרה", וגם על הדגים המתובלים בפלפל חריף שהפונדקאי היה מכין מעשה אומן.

הימים הנוראים קרבו, והפונדקאי, בהיותו יהודי ירא שמים, היה מבלה עתותיו יותר בבית המדרש מאשר בבית מרזחו. הפרנסה היתה דחוקה, בת מבוגרת היתה לו, אך מנין יקח את כספי הנדוניא עבודה? הוא התפלל, איפוא, מלב שבור ורצון וקיווה כי ה' בהיותו כל יכול יוכל להביא תשועה גם למצבו העגום.

בשבתו כך בבית המדרש, פיו ממלמל פרקי תהילים ואגלי דמעות יורדים על לחייו, שמע שיחת רעים בין שני חנוונים. הם דיברו על גדוד צבאי העומד להגיע אל העיירה לתמרונים, וכי הם לבטח ירכשו מוצרים רבים.

כששמע זאת הפונדקאי הוא סיים את פרקי התהלים בלב שמח, והזדרז לבשר את הבשורה הטובה לבני ביתו. אחרי שיקול דעת עם אשתו הוא החליט לנצל את כל כספי החסכוניות, וכן ליטול כמה הלוואות ובסכום זה להכין מלאי ניכר של מיני משקאות ומאכל לאנשי הצבא האמורים לפקוד את בית המזרח. הם קיוו כי בכסף שישתכרו יוכלו להשיא את בתם המבוגרת.

ויהי היום והפונדקאי חוזר מבית המדרש, והנה אבוי! מה חוזות עיניו? חורבן והרס בבית המרזח, הבית מלא אנשי צבא שיכורים, שסבאו וזללו את כל מה שהיה בבית המרזח. לא-די שלא שילמו על מה אכלו ושתו, הם עוד החלו לשלוח יד ברהיטים ובחפצים, שברו והרסו מכל הבא ליד. זגוגיות

תשובה בהנאה

◆ חוברת העשרה לתלמיד ◆

מנופצות עם שברי כסאות התגוללו על רצפת החדר; החיילים שתו וחזרו ושתו וודקה ואכלו דגים ממולאים והשתוללו ככל אות נפשם.

הפונדקאית העניה פירכה את ידיה מרוב צער וכאב ולא ידעה מה לעשות. ברכי הפונדקאי כשלו מפחד אף הם. כל עמלו והונו נמוגו בעשן ומי יודע מה יעשו עוד חיילים פראיים אלו. רק, חלילה, שלא יערכו עוד "פוגרום" ביהודי העיירה!

הפונדקאי אץ מיד אל בית-המדרש וניגש אל הרב שישב עדיין מעוטף בטלית ומעוטר בתפילין. בעינים דומעות ורועד כעלה נידף תינה הפונדקאי לפני הרב את כל צרותיו.

הרב קם מיד ממקומו ופנה יחד עם הפונדקאי לבית המרזח. בכניסה לבית המרזח נעצר הרב ליד הדלת, הוא הסתכל במבט חודר ונוקב על החיילים המשתוללים, ובהתלהבות עצומה, קרא בכל כוחו משפט המופיע בתפילות ראש השנה: "ובכן תן פחדך!"

שלוש פעמים רצופות קרא הרב את המלים הללו, ולפתע תקף פחד עז את כל החיילים שישבו אותה שעה בבית המרזח בראותם את דמותו האצילה של הרב עם זקנו הלבן כשהוא מעוטף בטלית ומעוטר בתפילין, וצועק בכל כחו "ובכן תן פחדך!"

אימה מוזרה נפלה על כל החיילים. מיד לאחר כך, החלו נמלטים כל עוד רוחם בם, מי דרך הדלת ומי דרך החלון. תוך דקות ספורות התרוקן בית המרזח, ורק חפציהם האישיים של החיילים נשארו מוטלים כאבן אשר אין לה הופכין.

החיילים היו כה מבוהלים עד שאפילו לא נעצרו להצדיע בפני קציניהם. לבסוף יצא המפקד הראשי והרעים עליהם בקולו ורק אז הם התאוששו קמעה. לשאלתו, פתחו החיילים את פיהם וסיפרו את אשר עבר עליהם:

כאשר הטיבו את נפשם ביין בבית המרזח, וזללו מכל הבא אל היד, החלו לשלוח יד גם בחפצי הבית. לפתע הופיע בפתח הבית זקן אחד שהיה נראה כמו מלאך אלוקים וצעק עליהם בשפה בלתי מוכרת: "פחדך", "פחדך", ואימת מות נפלה על כולם. הם לא ידעו מה קרה להם, גופם רעד מפחד, ואף עתה בקושי הם יכולים לעמוד על רגליהם.

המפקד הבין כי האיש בעל הזקן הלבן הוא איש קדוש. הוא ציווה עליהם ללכת בעקבותיו, והביא אותם חזרה לבית המרזח. כאן צוה עליהם להוריק את כל הכסף שהיה בכיסיהם, כדמי תשלום על מה שזללו וסבאו, וכן על הנזק הרב שגרמו לבית המרזח. הוא גם העניש אותם בעונש חמור על הצער והפחד שגרמו לפונדקאי והפונדקאית. לאחר מכן הוא הוביל אותם אל הרב, שם התנצלו על התנהגותם המבישה ובקשו את סליחתו, ורק אז פג מעליהם אותו פחד מסתורי.

הפונדקאי העני ישב בסיכומו של יום ומנה את כל הכסף שזימן לו בורא העולם. לא רק שהוא כיסה את כל החובות, את דמי הנזק ואובדן הרכוש, אלא נשאר להם עוד סכום כסף הגון כדי להשיא את בתם הבכירה. הם הודו ושבחו לבורא יתברך על שהפך להם את הנזק והחורבן לישועה אמיתית.

■

את הסיפור שלפנינו סיפר נער יהודי, יליד מוסקבה:

הימים ימי מלחמת העולם השנייה. הגייסות הנאציים כבר כבשו חלקים נרחבים מברית המועצות והתקדמו בצעדי ענק לעבר מוסקבה הבירה. מרבית היהודים כבר פונו מעיר הבירה והועברו לאיזורים

נידחים באסיה המרכזית, לאוזבקיסטן, קזחסטן וכדומה. ידיעות מדאיגות הגיעו מאותם יהודים: רעב ומחלות עשו בהם שמות ומצבם היה בכי רע.

משפחתנו ועוד כמה משפחות יהודיות, עדיין היססו אם לעזוב את מוסקבה ולצאת לדרך החתחתים שאיש לא ידע לאן בדיוק היא מובילה. אולם לקראת הימים הנוראים של שנת תש"א (1940) הפך המצב במוסקבה לרציני ביותר. החרב הגרמנית השלופה היתה מונחת על צווארה של הבירה הרוסית, והאווירה היתה של פחד וחששות כבדים, כאשר חיל האוויר הנאצי עשה בשמי מוסקווה כבתוך שלו, מפציצים וזורעים הרס ומוות ברחובותיה.

משרדי הממשלה ושליטי הקרמלין פונו זה מזמן וכל זרועות השלטון האזרחי עברו לקויבישב! במוסקבה שלטה יד הברזל של הצבא הסובייטי, דבר שלא הוסיף למצב הרוח. אבי, זכרוננו לברכה, החליט אז, כי עלינו להתכונן לנטוש את העיר במהירות המירבית. אולם התברר, כי הזמן קצר ואין לדעת מה יילד יום, באשר בשורות איוב רדפו זו את זו ואיש לא ידע, אל נכון, אם עדיין יש דרך לבריחה. פעם הודיעו כי הדרך המובילה לטשקנט נחסמה על ידי הנאצים ולמחרת התברר, כי הרכבת המובילה לאלמה-אטה (בירת קזחסטן) חדלה מלתפקד.

האפשרויות לפינוי נעשו אפוא מועטות מיום ליום. רק דרך אחת נותרה, למעשה, פתוחה: לסיביר. בלב כבד ומלא דאגה מהצפוי לנו, עברו עלינו ימי הסוכות ושמחת תורה. לא היה בטחון שדרך הבריחה ממלצות הארי עדיין אכן פתוחה. אבא עודד אותנו כל אותם הימים, באומרו כי עלינו לשים את מבטחינו בה' ולא לאבד את האמונה והביטחון.

במוצאי שמחת תורה עסקנו כל הלילה באריזת מטלטלינו הדלים, שניתן היה לקוות שאפשר יהיה לקחת עמנו. למחרת, בשעת בוקר מוקדמת, עלינו על הרכבת, בדרכנו ל"אי-שם" בבשקיריה. הרכבת הייתה מורכבת מקרונות שנועדו לכתחילה להובלת בהמות. עתה הם היו מלאים בני אדם, שניסו למלט את נפשם מפני חמת המציק. בחוץ שרר קור עז ומקור החום היחיד היה תנור קטן, שעמד בירכתי הקרון. במשך 21 יום נסענו בקרונות הצפופים, שדמו לתאי כלא לכל דבר. יחד עם זאת, עוד היינו צריכים להיות "מאושרים", אחרי שהתברר שהרכבת שלנו היתה האחרונה שהצליחה לעזוב את מוסקבה, לפני שנסגרה סביבה המצור.

בסופו של מסע ארוך ומייגע הורשינו לעזוב את הרכבת בתחנה נידחת בירכתי בשקיריה. כאן העמיסו אותנו על משאיות בלות מיושן ולקחו אותנו לכפר, מרחק 70 ק"מ משם.

הכפר אליו הגענו היה כה נידח, שיושביו לא ראו מעולם יהודים לנגד עיניהם. כאשר שמעו הללו, שבין הבאים יש אנשים שקוראים לעצמם יהודים, הם באו בריצה כדי לראות, איזה מין יצורים הם אלה, האם יש להם קרניים?

בערך באותו הזמן הגיעו לכפר ההוא עוד כמה משפחות יהודיות ודבר זה גרם לנו להרגיש קצת טוב יותר. לפי ההוראות החמורות שהיו בתוקף לגבי הפליטים, עשתה משפחתנו כל היום בעבודה בשדה. בכל אופן היתה זו הדרך האחת והיחידה, בה יכולנו להגיע לקצת מצרכי מזון ולהחיות את נפשותינו. כך היה לנו קצת תפוחי אדמה ומפעם בפעם אף קיבלנו קצת קמח, אמנם קמח זה היה מאיכות כה גרועה שלא היה מתאים למטרות של אפיה, אך יכולנו לנצל בבישול. ה"כופתאות" שעשינו ממנו, היו דומות לגומי-לעיסה, נדבקו לחיך ולחצו על המעיים, אך ברירה לא היתה לנו, כי לא רצינו למות מרעב...

כך עבר עלינו חורף קשה ביותר, שגם הקיץ שבא אחריו, לא היה טוב בהרבה. כאשר התקרבו הימים הנוראים, החל אבא דואג למנין. ברור היה כי בכפר בו אנו נמצאים לא תהיה כל אפשרות לארגן מנין לתפילה; אולם שמענו כי באחד הכפרים הלא רחוקים, מתארגן מנין חשאי לראש השנה ויום הכיפורים.

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

לפני ראש השנה עמדו כולנו לצאת לאותו כפר, כאשר אבא חלה במחלה קשה, כך שתכנית ההליכה ירדה מעל הפרק כליל. אבא היה מיואש לגמרי. יותר מהמחלה עצמה, דיכאה אותו המחשבה כי הוא עלול לא לשמוע קול שופר בראש השנה. הייתכן?! אולם, כיצד ומאין ניקח שופר במקום נידח כזה?

החצר בה חיה משפחתנו, היתה גדולה, מוזנחת ועזובה מאדם. אני הכרתי כל פינה שבה וכל מקום מסתור בין השיחים העבותים. ביום בהיר אחד ראיתי בחצר דבר, שהיה כל כך מוזר ובלתי יאמן, שלא האמנתי למראה עיני: לפני היה מונח ראש של איל, ראש עם שתי קרניים שלמות וכשרות למהדרין.

כיצד הגיע ראש זה לכאן? אולי מלאך טוב הביא אותו, כדי שיהיה לנו שופר לראש השנה? עכשיו יהיה לנו שופר, אבל כיצד נעשה אותו? ומי יוכל לעשות אותו? לא היו לי תשובות על השאלות האלו, אך שמחתי שמחה רבה: אם יש לנו קרני איל, יהיה לנו גם שופר. אנו רק מוכרחים למצוא דרך לעשות זאת.

ראשית כל, החלטתי, עלי להחביא את המציאה, עד שאמצא מישהו שיוכל לעשות את השופר. לקחתי את ראש האיל וטמנתי אותו במקום סתר, כדי שאיש לא ימצא אותו ויקחנו. למרבה המזל היה הגיס שלי אמור לבוא אלינו ואני הייתי בטוח, כי אם מישהו יכול להפוך את קרן האיל לשופר כשר, הרי שהוא האדם הנכון.

בקושי הצלחתי להתאפק ולחכות לרגע בואו של גיסי, ומיד עם הגיעו, סיפרתי לו על המציאה שמצאתי. ללא שהיות לקחתי אותו אל מקום הסתר כדי להראות לו את ראש האיל. אולם מה רבה היתה תדהמתי, כאשר גיליתי. כי ראש האיל נעלם ואיננו! הייתי מתוסכל ומיואש לגמרי. מה יכול היה לקרות? מי יכול היה לגלות את אוצרי ולקחתו? יותר מזה התביישתי מפני גיסי. מה הוא יכול לחשוב עלי? שאני הוזה, שהקרן לא היתה ולא נבראה...

במשך כמה ימים התהלכתי קודר. הייתי אומלל ולא מצאתי את מקומי. עד שביום בהיר אחד, כאשר הסתובבתי שוב בחצר, נגלה לפני לפתע שוב ראשו של האיל ובו שתי הקרניים. הפעם לא הייתי מוכן להסתכן. פשטתי את כותנתי, עטפתי בה את הראש והבאתי אותו אל גיסי, שעמד בדיוק לצאת לעבודתו בשדה. הוא לא התעכב, רק העיף מבט בקרניים ונטל את הראש עמו לעבודת יומו.

לא היתה זו מלאכה קלה, אך גיסי נתברך בזוג ידיים חכמניות, ידי זהב וידעתי כי אין כמעט דבר שהוא לא מסוגל לעשות. ואכן, הוא הצליח לקדוח חור באחת הקרניים, ניקה אותה ניסר אותה והתוצאה היתה שופר נהדר וכשר למהדרין.

מה שהתפעלתי במיוחד, שהוא אפילו לא הצטרך להסתיר את עבודתו על השופר, כי הוא הסביר לחבריו לעבודה, שהוא מכין כלי נגינה מיוחד במינו והפועלים הביטו במעשיו בענין רב ואפילו בהערצה.

ביום ראשון של ראש השנה נתקבצה בביתנו קבוצה קטנה של יהודים. אבי החולה קם ממיטתו בכחות על-אנושיים, בירך על השופר ותקע את הקולות כסדרם, ללא כל תקלה. כאשר קול השופר המתוק מילא את חלל החדר הקטן, פרצו כל היהודים הנוכחים בבכי מר. רובם בכו בהיזכרם בצרותיהם הפרטיות. רבים מהם איבדו הורים, בנים, אחים ואחיות. הם בכו, בלי ספק, גם בשל התעוררות לתשובה אשר באה בעקבות שמיעת קול השופר.

התפילה נערכה תוך בכיה ותחנונים ואכן, היו ליהודים סיבות טובות לבכות. גם אני בכיתי, למרות שלא בדיוק ידעתי, מדוע יורדות הדמעות על לחיי...

בתום המלחמה, בשובנו למוסקבה, הבאנו עמנו את השופר, עליו שמרנו מכל משמר, כמו היה זה אוצר יקר. אולם, על אף כל מאמצנו, נלקח מאתנו האוצר באחד הימים.

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

היה זה כאשר הנ,ק.וו.ד. (המשטרה החשאית הסובייטית) בא באחד הלילות השחורים משחור, עצרה את אבי היקר והטילו לכלא. הם לקחו עמהם את כל ספרי הקודש של אבי וכן את השופר. מאוחר יותר נקראנו למשטרה כדי לקחת את החפצים של אבי. הלכתי למשטרה ומצאתי שם את הספרים, אך לא את השופר. כאשר שאלתי אמרו לי כי אינם יודעים על כך דבר.

מאז אני שומע כל ראש השנה את קולו של אותו שופר מוזר ומסתורי, אשר כנראה ניתן לנו מן השמים, ואולי גם נלקח בחזרה בדרך זו...

פעם אחת חלם התנא רבי שמעון בר יוחאי חלום בליל ראש השנה. הוא ראה בחלומו כי בני אוחותו ייזרשו לשלם בשנה זו 600 דינרי זהב לממשלה בתור מס. רצה רבי שמעון להציל את קרוביו מההפסד הכספי הגדול. מה עשה? במשך השנה הוא שלח שליחים ונציגי מוסדות צדקה אל ביתם, והפציר בהם לתת צדקה יותר מרגילותם.

למרות שבני אוחותו היו אנשים אמידים ולהם חנות לבדי משי, הם הבחינו שהדוד רבי שמעון תובע מהם צדקה בסכומים גדולים יותר מהשנים הקודמות. כששאלו אותו לפשר השינוי, הוא סירב לגלות להם את הסיבה האמיתית, אך ציין כי "מוטב לתת צדקה ל'יעקב' רעב, מאשר ל'עשיו' שבע". הם לא ירדו לפשר דבריו והוא רק ביקש מהם לרשום כל סכום שהם מוציאים לצדקה.

לקראת סוף השנה הגיע גייס של חיילים לעיר, והמפקד הטיל מס כבד על התושבים האמידים. על בני אוחותו של רבי שמעון הוטל מס בסך 600 דינרי זהב. כשסירבו לשלם את הסכום הגבוה, הם הובלו למעצר עד שישלמו את המס שהוטל עליהם.

הנשים המבוהלות רצו מיד אל רבי שמעון בר-יוחאי וסיפרו לו על החדשות. הוא הרגיע אותן, ואמר להן ללכת ולהביא אליו את הרשימה בה נכתבו כל סכומי הצדקה שחולקו על ידם במשך השנה.

כשערך את החשבון הוא גילה שהם נתנו לצדקה 600 דינרי זהב – פחות שישה דינרים.

"לכו והביאו לי שישה דינרים, ואני אסדר את העניין על הצד הטוב ביותר" אמר רבי שמעון.

הנשים הביטו עליו בהשתוממות גלויה. "דורשים מאתנו שש מאות דינרים ולא ששה" אמרו מופתעות. – "עשו מה שאמרתי לכן, הביאו ששה דינרים, והכל יהיה, בעזרת השם, בסדר גמור" אמר להן רבי שמעון.

עם הכסף בידו, הלך רבי שמעון אל סגן המפקד ואמר לו כדברים האלו: "מה לך כי נטפלת ליהודים אלו? וכי מפקדך לא גזל ושדד מספיק רכוש לעצמו? ואיזו תועלת יש לך מזה? קח לך שישה דינרים אלו, עשה מעשה טוב וגם לך יהיה קצת כסף בכיס..."

למרבה הפלא, דבריו נכנסו ללבו של הסגן והוא שיחרר את היהודים.

בדרך הביתה אמרו האחים לרבי שמעון: "כעת אנו מבינים מדוע הפצרת בנו לתת לצדקה, ואת דבריך על יעקב הרעב ועשיו השבע. אך מדוע לא סיפרת לנו שזו גזירה מן השמים, והיינו נותנים את כל הכסף בעונג ובשמחה?"

"אם הייתי מספר לכם" השיב להם הדוד, "הייתם נותנים את הצדקה על-מנת להינצל מהגזירה. אני רציתי שתתנו את הצדקה 'לשמה', בלב טהור ובכוונות טובות. דעו לכם כי כל הוצאותיו של האדם

נקבעות בראש השנה, ולכן כדאי להרבות בנתינת צדקה ככל האפשר, כדי שזכות הצדקה תגן עלינו ותמלטנו מכל גזירות קשות ופורעניות.

■

היה היה אדם עשיר, שלא היה נוהג לתת צדקה לכל מי שנכנס אליו כדי לבקש. פתגם היה שגור בפיו, כי הוא יתן צדקה רק למי שהתייאש לחלוטין ואפסה כל תקווה לגביו שיוכל להצליח אי-פעם בחיים. בכל פעם שמישהו היה מבקש ממנו צדקה הוא היה שואל אותו: "האם ויתרת על התקווה לצאת אי-פעם למרחב?"

– "חלילה" היה העני משיב. "לעולם אסור להתייאש".

– "אם כך" היה אומר העשיר, "אין אני יכול לתת לך נדבה" ובכך הסתיים העניין.

לעתים רחוקות בלבד היה עני שהשיב כי הוא אכן וויתר כבר על כל תקווה וממילא היה העשיר נותן צדקה לעתים נדירות ביותר.

פעם אחת הוא הלך בדרך וראה עני מוטל באשפה. "הנה זה וודאי איבד כל תקווה" – חשב הגביר בלבו, ניגש אליו והושיט לו מטבע תוך שהוא אומר לו כי הוא רואה שמצבו לאחר יאוש.

"לי יש דווקא למה לקוות" – אמר לו העני – "אולם אתה, רבי יהודי, נראה לי מיואש לחלוטין". הסתכל בו העשיר, כשהוא מופתע ומשתומם ואמר: "אני נותן לך צדקה, ואתה עוד מקלל אותי"? "חלילה וחס, אין אני מקלל איש!" – השיב העני – "האמת היא כי לי באמת יש תקווה, כי הרי דוד מלך ישראל אמר בתהלים "מקימי מעפר דל, מאשפות ירים אביון". בורא העולם יכול להקים אביון גם מן האשפה".

"ומי הוא זה, שבאמת חסר תקווה?" – שאל אותו העשיר.

"כל זמן שאדם חי, יש לו תקווה" – השיב העני – "רק למתים אין כבר שום תקווה בעולם הזה".

"אם כך, אתן מכאן ואילך צדקה למתים" – אמר העשיר התמהוני. הוא הלך תיכף ומיד לבית העלמין וקבר שם סכום כסף ניכר, עבור המתים שכבר איבדו כל תקווה...

עברו שנים מאז אותו מקרה מוזר והגלגל המסתובב עשה סיבוב שלם, עד שהעשיר ירד מנכסיו ונהיה עני מרוד. הוא כבר איבד כל תקווה, כאשר נזכר באותו עני שהיה מוטל באשפה ואמר בשעתו, כי עדיין יש לו תקווה בעולם הזה. הוא גם נזכר כי בשעתו הוא קבר סכום כסף גדול בבית הקברות, ועתה הוא מיהר לשם כדי למצוא את ה"פקדון".

אולם, עוד לפני שהספיק להגיע אל הכסף. תפס אותו שומר בית העלמין והוא הובא בפני שופט. "הנה כבוד השופט, קבצן זה ניסה לשדוד את הקברים!" התלונן השומר והראה באצבע מאשימה על העשיר-לשעבר. הלה סיפר לשופט את סיפור המעשה, לבסוף ביקש רשות ללכת לבית העלמין ולהוציא משם את סכום הכסף שקבר בשעתו, בתור "צדקה למתים".

השופט האזין לו בתשומת-לב, ולאחר מכן שאל אותו אם הוא זוכר אותו. למשמע התשובה השלילית סיפר לו השופט, כי הוא הוא אותו עני שהיה מוטל באשפה ושלגביו חשב הגביר דאז, שאין לו עוד תקווה בחיים. "אתה רואה" אמר לו השופט, "לעולם אסור לאבד את התקווה, ועל הרכוש והכסף אסור לעולם לסמוך".

תשובה בהנאה

♦ חוברת העשרה לתלמיד ♦

הוא הרשה לו להוציא את הכסף מבית העלמין ואמר לו: "לא כך צריך יהודי לתת צדקה. אצל היהודים כרוכים המושגים "צדקה ומשפט" ביחד. צדקה באה יחד עם המשפט, היינו שמי שנותן את הצדקה צריך לבחון את עצמו ולשפוט את עצמו, לאמר: מדוע זה אני היחסן, שיש לי כסף ואפשרות לתת צדקה ולאחרים אין? מדוע אני הוא הנותן ולא המקבל? הרי זה יכול היה להיות גם להיפך. כשהיהודי נותן צדקה עליו לדעת כי יותר ממה שהוא נותן, הוא מקבל..."

הקבצן הלך לבית הקברות ומצא את כספו הקבור שם, ושוב הסתובב לו הגלגל והוא התעשר, אך הפעם הוא כבר לא חיפש מקרים "חסרי-ישע" כדי לתת להם צדקה. הפעם הוא כבר נתן צדקה, כפי שיהודי צריך לתת...

■

את הסיפור הבא סיפר הרב ברוך רבינוביץ' ממונקאטש, אביו של האדמו"ר ממונקאטש הנוכחי. הסיפור עוסק בחמיו, רבי חיים אליעזר שפירא, המפורסם כ"מנחת אלעזר".

תקופה קצרה לאחר חתונתם, חיו הרב ברוך ואשתו בוורשה שבפולין. מאוחר יותר, כשחלה המנחת אלעזר, הוא התחנן בפניהם שישובו לעירו – מונקאטש, שהייתה באותם הימים תחת שליטה צ'כית, והם מיהרו לציית לבקשתו.

ה"מנחת אלעזר" אהב במיוחד את נכדו, צבי נתן דוד. הוא היה משחק איתו ומפנק אותו, וצבי הקטן נהג לשבת בחיק סבו בתפילת קבלת שבת.

בראש חודש אלול בשנה האחרונה לחייו, לקח ה"מנחת אלעזר" את השופר כדי לבדוק אם הוא במצב טוב. צבי נכח בחדר והתרגש מאוד לראות את השופר ולשמוע את צליליו. הוא ביקש מסבו לתקוע תקיעה נוספת, והסבא הסכים בשמחה. מאז זה הפך לטכס קבוע: בכל יום מימי אלול, לאחר התקיעות המסורתיות אותן תוקעים בחודש זה, היה הסבא תוקע תקיעה נוספת עבור נכדו.

בערב ראש השנה, בו לא תוקעים בשופר, התאכזב צבי כשלא שמע את תקיעות השופר השגרתיות. "היום הוא ערב ראש השנה" הסביר לו סבו. "היום לא תוקעים בשופר; מחר בבוקר נתקע בשופר בבית הכנסת."

הילד לא הבין וגם לא רצה לנסות. הוא צעק, רקע ברגליו והתעקש: "עוד תקיעה אחת! עוד תקיעה אחת!" לאחר זמן סבו התרכך לשמע הבכי של נכדו האהוב והוא תקע תקיעה אחת.

המנהג במונקאטש היה כי בראש השנה, לפני תקיעת השופר, היה הרבי נושא דברים. לפני שפתח את דבריו ניגש ה"מנחת אלעזר" אל ארון הקודש, פתח אותו ואמר: "ריבון העולמים! עלי לבקש מחילה. כתוב בספרי ההלכה שלא לתקוע בשופר בערב ראש השנה, אך אני תקעתי ביום זה."

הוא החל לבכות וקרא: "האם אתה יודע, ריבוננו של עולם, מדוע עברתי על המנהג המקובל? היה זה מפני שנכדי הקטן שכב על הרצפה והתחתן שאתקע בשבילו תקיעה אחת בשופר. לבי נמס בקרבי; לא יכלתי לראות אותו בוכה, ולכן תקעתי פעם נוספת למרות שלא נהוג לעשות כך."

"טאטע (אבא)! כיצד תוכל לעמוד מנגד ולראות את בניך אהוביך שוכבים על הרצפה וקוראים לך "טאטע, עוד תקיעה אחת! תקע בשופר גדול לחרותנו! תקע בשופר המבשר על ביאת הגאולה השלימה!" הלא אפילו אם לא הגיעה השעה, כיצד תוכל לראות את ילדיך בוכים ולא לעשות דבר?!"

באותה שנה – סיים הרב ברוך את סיפורו – התקיעה בשופר התעכבה למשך זמן רב. כל הקהל בכו ללא הרף יחד עם הרבי.

■ ■ ■

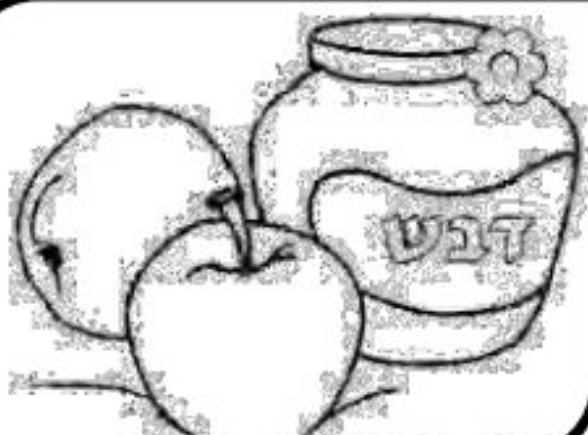
כתוב איגרת שנה טובה להוריד ובני משפחתך ואחל להם כתיבה וחתימה טובה:

[illegible]

בס"ד

שְׁנָה

טוֹבָה

שמי:

כיתה ב'

בס"ד

אַלֵּיךְ תִּלְמִידָתִי הִיקָרָה!

צוּעֵדוֹת אָנוּ בְּמַעֲגַל הַשָּׁנָה,

סוּר נֹשֶׁק לְהִתְחַלָּה.

יָמִים שֶׁל חֶשְׁבֹּן נֶפֶשׁ וְחִזְרָה בְּתִשְׁבָּה,

מְבִיאִים בְּכַנְפֵיהֶם יָמֵי שְׂמֵחָה שֶׁל מִצְוָה.

אִם נַעֲלֵעַל בְּדַפֵּי הַמַּחְבֶּרֶת –

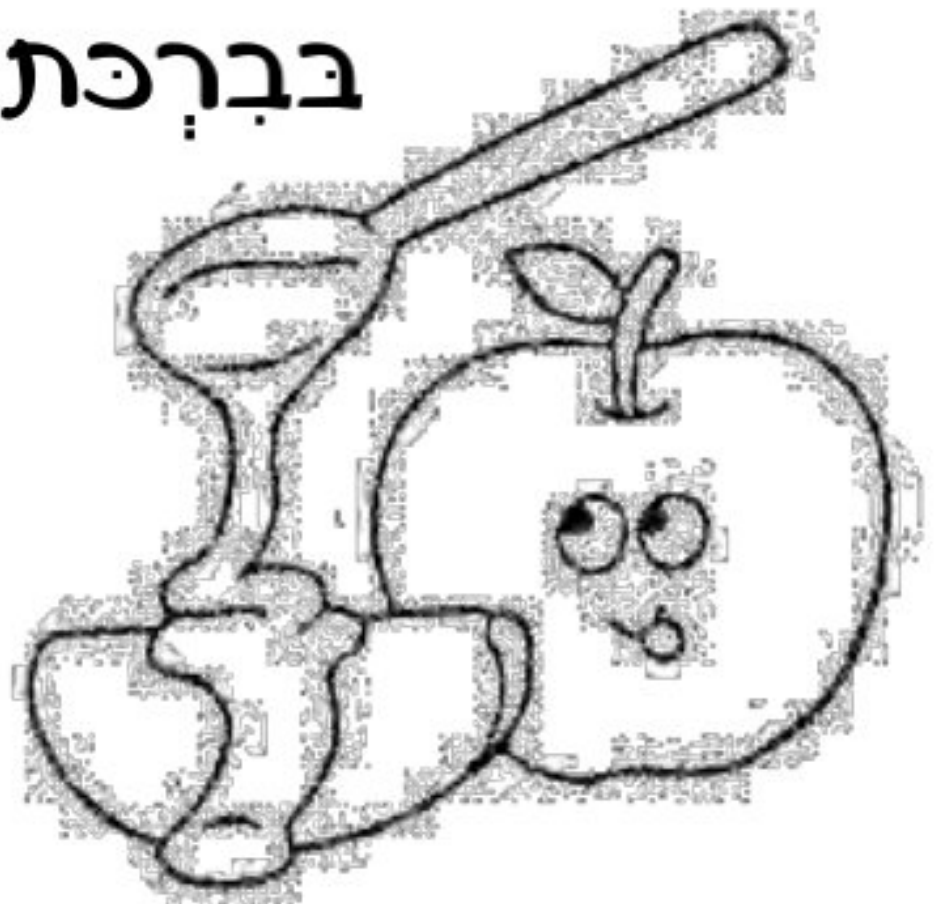
נַחוּשׁ וְלוֹ מַעֲט בְּהוֹד הַיָּמִים,

נִיזְכָּר בַּמוֹשָׁגִים, נִכִּיר הַמְּנַהֲגִים,

וְנִגִּיעַ מוֹכֵנוֹת לְקֶרֶאת הַחֲגִים!

בְּבִרְכַּת "תִּחַל שָׁנָה וּבִרְכוּתֶיהָ"

מוֹרְתְךָ

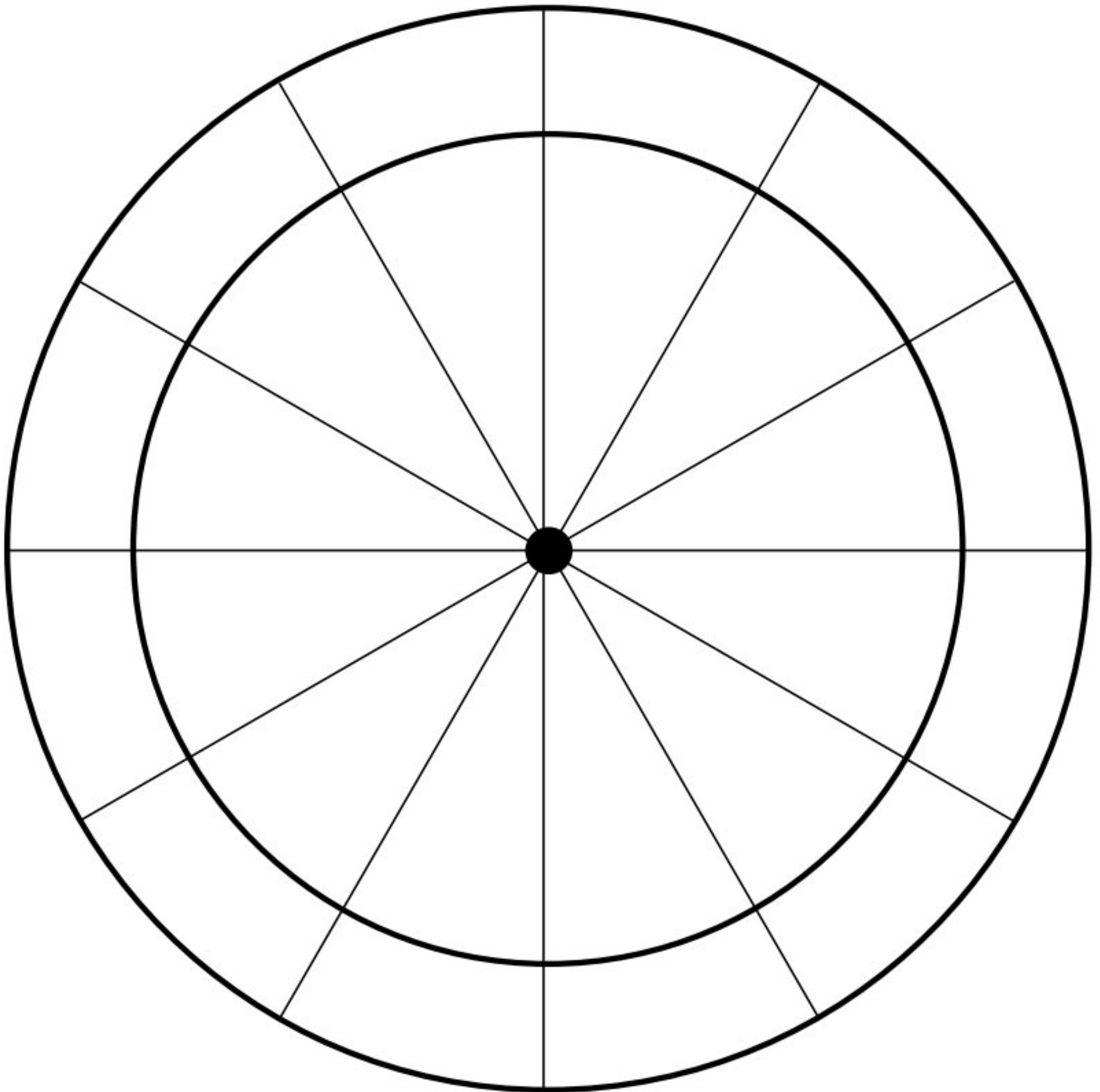

כתבי

ציירי

בס"ד

מעגל השנה

חודש אלו-ימי רחמים ורצון

חודש אלו הוא החודש ה _____ בשנה.

אחריו בא _____

שהוא _____

בחודש זה מרבית

תרחילון:

יום הדין,
אחור כתלונה
ראש השנה,
אחרון

על מה מרמזים - ראשי התיבות?

1. "ומל' ה' ת _____ בְּבָרָךְ אֶת _____ בְּבָרָךְ זִרְעֶךָ"

2. "ני _____ דודי _____ דודי _____"

3. "יש _____ רעהו _____ מתנות _____ אביונים"

מִנְחָתֶיךָ לְרֵיךְ אֶת רֵיךְ
לְרֵיךְ לְרֵיךְ לְרֵיךְ

מנהגים מיוחדים לימי הרחמים

צדקה

אמירת סליחות

תקיעת שופר

לבדוק תפילין
ומזוזות

להרבות
בתפילה
ובתהילים

לשלוח אגרות
ברכה לשנה
טובה

שְׁלֵבֵי הַתְּשׁוּבָה

מְתוּרָגִים לִפְנֵי ה'
וּמְהֻלָּלִים בְּשִׁיחָה

מִצְטָרִים עֲתִידָא

לִפְתָּרִים בְּחִטָּא
וּמְהֻלָּלִים בְּשִׁיחָה
לֹא כִּי אֵין

מְהֻלָּלִים לְהִיוֹת אֲנִי
וְלֹא לְחִטָּא עֲתִידָא

קִבְלָה
לְעֵתִיד

וִידוּי

חֲרָטָה

הַכֶּרֶת הַחֲטָא

אֲנִשְׁרִי מִי נְשָׁלָא חֲטָא
וּמִי נְשָׁחֲטָא - יִחְזֹר בְּתִשְׁבּוּבָה

חודש אלול

✂ גורי

בס"ד

יוֹסֵי חֲזָר בַּתְּשׁוּבָה

ריק

יוֹסֵי חֲזָר בַּתְּשׁוּבָה

1

2

3

4

כתבי

בס"ד

הסיפור שלי

קראי

כתבי

בס"ד

סליחות

בחודש אלול באשמורת הבוקר

עוד חשור וקריר,

ישראל לסליחות משכימים

ובתי הכנסת באדם מלאים.

מריבון העולמים מבקשים מחילה

שיחדש עלינו שנה טובה ומתוקה.

עייני בסדר הסליחות ולקטי מילים נרדפות למילה

"סליחה", ולמילה "עברה".

עברה

סליחה

מי אני ומה שמיי?

אני היום הראשון בשנה,
שנה חדשה היום מתחילה
לכן לחג נקרא:

ה' שופט את כל הנבראים
ומעשיו לפניו נזכרים,
לכן נקרא יום זה:

ביום זה ה' דן את כל העולם
לכן הוא נקרא:

מצוה לתקוע בשופר בו ביום
שנקרא:

תרחילון:

יום הבין, ראש השנה, יום הזכרון, יום תרועה

ראש השנה

שלושה ספרים נפתחים

צבעי בצבע זהה: דרגה, הסבר ודין.

תקיעת שופר

מצות עשה מן התורה לשמוע תקיעת שופר שנאמר:
 "וּבַזֹּדֶשׁ הַשְּׂבִיעִי בְּאַזְזָר לַזֹּדֶשׁ... יוֹם תְּרוּעָה"

(חומש דברים)

האיש התוקע בשופר נקרא: _____

הטעמים לתקיעת שופר:

1. להמליך את ____.
2. לבלבל את ה ____.
3. להזכיר לפני ה' את _____,
- וְלִכֵּן הַשּׁוֹפָר עָשׂוּי מִקָּרֶן שֶׁל ____.
4. לעורר את הלב ל _____ (שופר-שפרו מעשיכם).
5. להזכיר את _____.

בראש השנה לפני התקיעות מברך בעל התוקע:

1. "...אשר קדשנו... לשמוע _____"

2. ברכת _____.

ותוקע:

שׁוֹפָר-שַׁפְּרוּ מַעֲשֵׂיכֶם!

צְבֹעֵי רֶק אֶת הַמִּשְׁבָּצוֹת בָּהֶן כְּתוּבוֹת מִלִּים הַקְּשׁוּרוֹת לְחֻזָּרָה בְּתִשְׁבָּה.

סימנא טבא

יהי רצון...

שיכרתו
אויבנו ושונאנו
וכל מבקשי
רעתנו

שנהיה לראש
ולא לזנב

שיתמו
אויבנו ושונאנו
וכל מבקשי
רעתנו

שיסתלקו
אויבנו ושונאנו
וכל מבקשי
רעתנו

שירבו זכויותנו
ותלבבנו

שנהיה מלאים
מצוות כרימון

שתקרע רע גזר
דינו ויקראו
לפניך זכויותנו

שתתחדש עלינו
שנה
טובה ומתוקה

התפילות בראש השנה

בערב

תפילת
ערבית

בבוקר

תפילת שחרית
"אבינו מלכנו"
קריאת התורה:
הולדת יצחק
עקידת יצחק
הפטרה:

חנה ושמואל
תפילת חנה
תקיעת שופר
תפילת מוסף:
מלכויות
זכרונות
שופרות

אחר הצהריים

תפילת מנחה
"אבינו מלכנו"
תשליך

כתבי

בס"ד

תשליך

מתי?

היכן?

מה עושים?

יִתְשַׁלֵּךְ

בְּמַצוֹלוֹת - יָם

כָּל חֲטוֹאֲתֵם

קראי

כתבי

צום גדליה

בית מקדשנו באש עָלָה
 וְרַבִּים מִן הַיְּהוּדִים הָלְכוּ לְגוֹלָה,
 בְּאַרְץ נִשְׁאָרוּ מַעֲטִים מִהָעָם
 וּבְרָאשֵׁם גְּדַלְיָהוּ בֶן אַחִיקָם.
 לְבִסּוּף, נִהְרַג בְּיַד רָשָׁעִים
 וּמֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּרְחוּ כָל הַנוֹתָרִים,
 - לָכֵן יוֹם צוֹם קָבָעוּ חֻכְמִים.

צום גדליה חל ב _____

מה עשו היהודים אחרי מות גדליהו הצדיק?

"פֶּשַׁק וְכָלָה מִיָּדָתָה עֲדֵי-יִלְקִים
 כְּעִירֵי-פֶתַח בַּיִת אֶל-יִלְקִיָּז"

עשרת ימי תשובה

בראש השנה

כשהתפללתי

בלב החלטי:

שמעתה אשתדל להשתפר,

לשון הרע לא אספר.

את הורי מאד אכבד

כמתאים לבת כתיב'.

בברכות אזהר ובכונה אתפלל,

צנועה אהיה כבת ישראל!

אנא ה' אלוקי -

עזור לי לשפר מעשי!

לטהר את ליבי

ולתגבר על יצרי...

שירת המצוות שלי

א' בתשרי
ראש השנה

י' בתשרי
יום כיפור

ב' בתשרי
ראש השנה

ט' בתשרי

ג' בתשרי

ח' בתשרי

ד' בתשרי

ז' בתשרי

ה' בתשרי

ו' בתשרי

כתבי בכל עיגול מעשה טוב שעשית באותו יום.

קראי

כתבי

עשרת ימי תשובה

הימים שמראש השנה עד יום כיפור נקראים:

בַּיָּמִים אֵלֶּה חוֹזְרִים בְּ

נוֹתְנִים הַרְּבִּיה

מִשְׁכִּימִים לְ

וּמַרְבִּים בְּ

בַּיָּמִים אֵלֶּה עָלֵינוּ לְבַקֵּשׁ מִהוֹרֵינוּ וּמִחֲבֵרוֹתֵינוּ

כְּדֵי שֶׁהַקִּב"ה _____ גִּזֵּר

דִּינֵנוּ לְשָׁנָה טוֹבָה.

עֲשֶׂרֶת יָמֵי תְּשׁוּבָה נִקְרָאִים גַּם:

תראיון:

סליחות, עשרת ימי תשובה, תפילה, יחזקאל, תלמוד,
בין כסה אלסור, צדקה, סליחה

קראי

כתבי

בס"ד

יום הכיפורים

כתוב בתורה (ויקרא טז):

"כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטָהָר אֶתְכֶם
מִכָּל זֹטְאֹתֵיכֶם..."

יום הכיפורים הוא היום הקדוש ביותר מכל ימות השנה.

יום הכיפורים נקרא:

יום ק _____

יום כ _____ כי בו ה' לנו על חטאינו.

יום ס _____ כי בו ה' לנו על עוונותינו.

יום ת _____ כי בו אָנו _____

כל היום.

יום ת _____ כי אָנו חוזרים ב' _____.

יום צ _____ כי אָנו _____.

שבת ש _____ כמו שכתוב ב' _____.

יום ח _____ כי ה' את גִּזְרֵי דִּינֵנו.

תראיון:

קבול, חתימה, צום, סליחה, כפרה, תפילה, שבתון, תשובה

יום הכיפורים

קראי

כתבי

בס"ד

יום כפרה

בתורה יש תרי"ג (613) מצוות.

יש מצוות בין אדם למקום – קשורות בין האדם לה'.

ויש מצוות בין אדם לחברו – קשורות בין בני האדם.

בין אדם למקום	בין אדם לחברו

כתבי דוגמאות מתאימות.

"על עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר

ועל עבירות שבין אדם לחברו

אין יום הכפורים מכפר

עד שירצה את זוה"ק"

יום הכיפורים

קראי

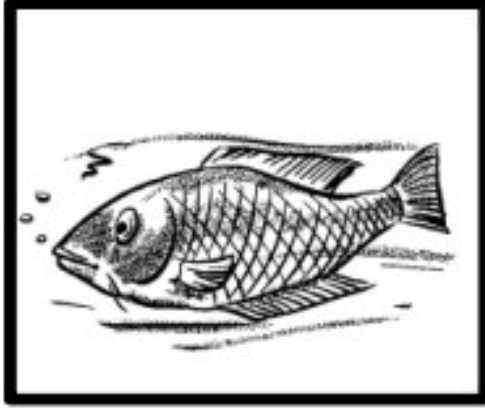

כתבי

עֲרַב יוֹם כִּיפּוֹר

א. נוהגים לעשות כפרות ב:

ב. מצוה להרבות ב _____ וב _____ ,

כמו שאמרו חז"ל "כל האוכל ושותה בתשיעי ומתענה בעשירי,
כאילו צם תשיעי ועשירי".

ג. הסעודה האחרונה לפני הצום נקראת _____

ד. לכבוד יום הכיפורים נוהגים ללבוש בגדי _____ , ויש

נוהגים ללבוש בגדי _____ .

ה. לפני שהולכים לבית הכנסת האם מדליקה נרות והאב מברך
את בניו ובנותיו.

ו. מברכים איש את רעהו:

תרחילון:

אכן, סעודה מפסקת, כסף, לבת, דג, תרנגול,
אוכלה, אחר חתימה טובה, לתיא

כתבי

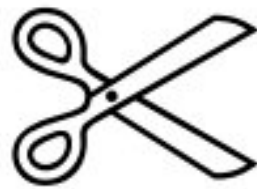
סמני

בס"ד

מה מותר ומה אסור?

סמני X על הדברים האסורים ביום הכיפורים.

לסיכום:

יום הכיפורים – שבת שבתון, אסור לעשות בו כל מלאכה.

ביום הכיפורים – אנו דומים למלאכים:

1. לא

2. לא

3. לא

4. לא

יום הכיפורים

התפילות ביום הכיפורים

בכל התפילות אומרים:
"ברוך שם כבוד..." –
בקול רם.
בכל תפילות שמונה
עשרה אומרים וידוי.

יונה הנביא

בתפילת מנחה בהפטרה על יונה הנביא נקרא.

מה לומדים מספר יונה?

- א. אי אפשר לברוח מה' ולהסתיר את מעשינו.
- ב. הקדוש ברוך הוא מקבל כל מי שחוזר בתשובה.

קראי

צבעי

"בספֿות תִּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים"

(ויקרא כ"ג)

היכן בונים?

מה בונים?

כמה ימים?

מה על
הגג?

ממה
בונים?

סכך

עצים
או
בדים

סוכה

7

מתחת
כיפת
השמים

צבעי בצבע זהה שאלה ותשובה מתאימות.

אַרְבַּעַת הַמִּינִים

"וּלְקַחְזֹתָם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן..." (ויקרא כ"ג)

3 הַדָּסִים

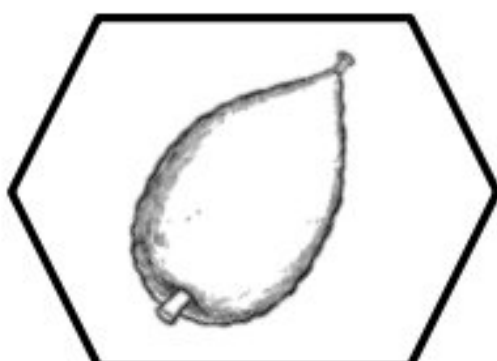
"פְּרִי עֵץ
הָדָר"

אֶתְרוֹג

"כַּפֹּת
תְּמָרִים"

2 עֶרְבּוֹת

"עֵנָף עֵץ
עֵבֶת"

לוּלָב

"עֵרְבֵי
נָזֵזִל"

↓ מתחי קו בין מקרא, ציור והסבר.

אשפידון

יום טוב לנו
חג שמחה,
ילדים נגילה נא,
לסוכתנו בא אורח

משה
רבינו

אברהם
אבינו

ברוך הבא.
יחד את החג נחוג
בכלוב, הדס, אתרוג
ובמעגל נרקוד.

אהרון
הכהן

יצחק
אבינו

יוסף
הצדיק

דוד
המלך

יעקב
אבינו

שְׁמַחַת תּוֹרָה

היום השמיני בחג הסוכות

הוא "שמיני עצרת", ונקרא גם:

ביום זה מסיימים לקרוא את הפרשה ה_____ בתורה, ומתחילים שוב מבראשית.
 לכן עם התורה שמחים –
 את ספרי התורה מארון הקודש מוציאים,
 וסביב הבימה _____ הקפות עורכים.

כיום שמחת תורה מתכילים
 תפילת העלם, ומתחילים
 אומר:
 "אשיב ה' ומודיד הגשם"

כתבי

בס"ד

חג סוכות התש____

יום _____
בתשרי _____
יום טוב

יום _____
בתשרי _____
חול המועד

יום _____
בתשרי _____
חול המועד

יום _____
בתשרי _____
חול המועד

יום _____
בתשרי _____
חול המועד

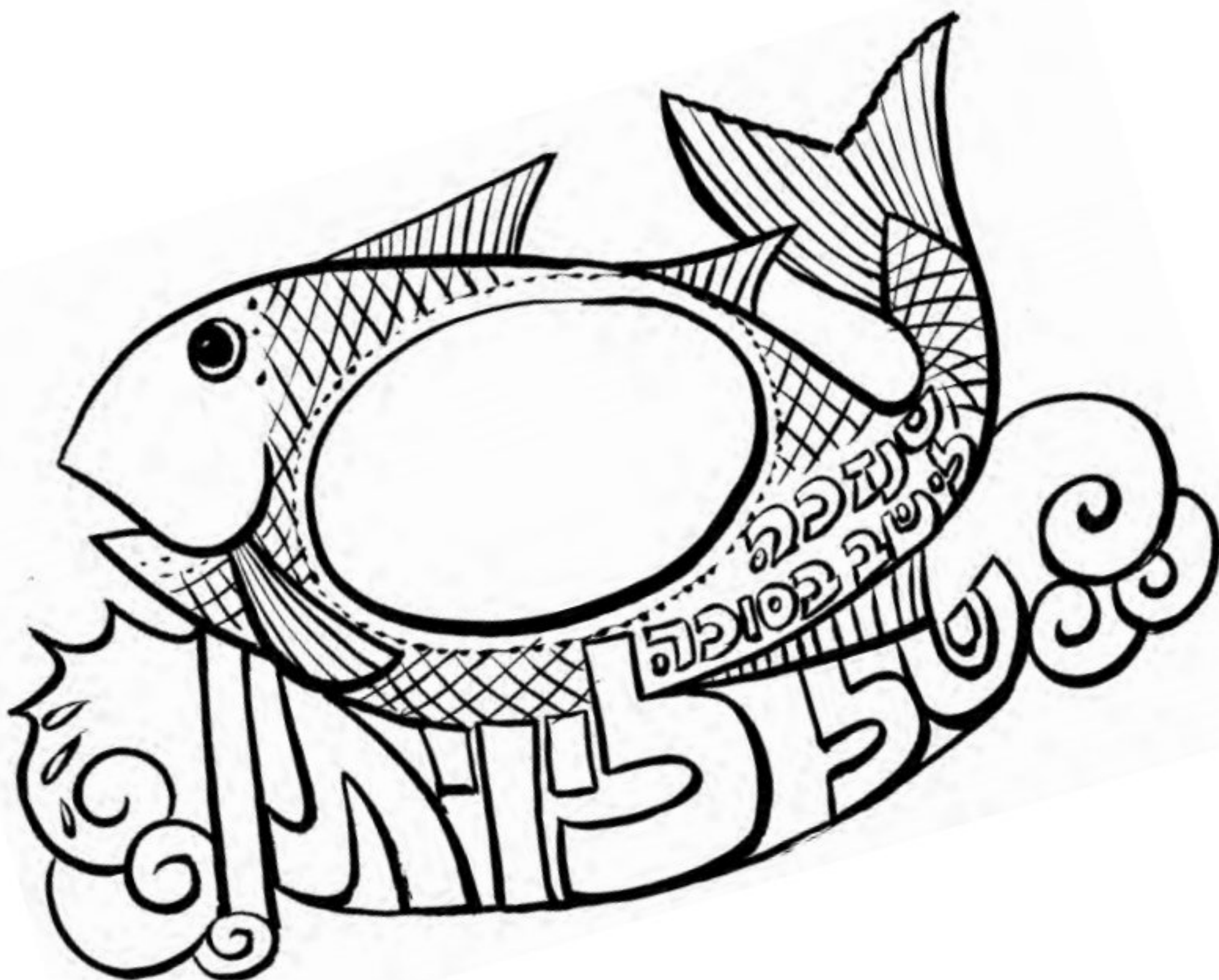
יום _____
בתשרי _____
חול המועד

יום _____
בתשרי _____
הושענא רבא

יום _____
בתשרי _____
שמיני תורה

יום _____
בתשרי _____
אסרו חג

"אני לדודי ודודי לי"

"אני לדודי ודודי לי" ראשי תבות 'אלול', וסופי תבות עולה מ', כנגד מ' יום מראש חדש אלול עד יום הכפורים. כי באלו ארבעים יום התשובה מקבלת להיות לבו קרוב אל דודו בתשובה, ואז דודו קרוב לו לקבל תשובתו מאהבה" (משנה ברורה, ריש סימן תקפא).

כתב על כך בספר "לקח טוב": מדברי ה"משנה ברורה" מקבל הפסוק "אני לדודי ודודי לי" משמעות של הנהגה הדדית בין ישראל לאביהם שבשמים. כאשר ישראל מכונים עצמם בתשובה לקראת דודם אף הוא, יתברך, בא לקראתם ומקבלם בתשובה באהבה ובחבה.

בספר "סביב שלחנו של המגיד" מביא משל בענין זה. ילד שחק לבדו על חוף הים, כאשר חבריו משתובבים בצהלה במרחק נכר מהנער הבודד. נגש אליו אדם מבגר ושאלו: "נער צעיר, מדוע הנך משחק כאן לבדך? מדוע אינך מצטרף לחברייך שהתרחקו מהחוף ומשחקים להנאתם בצל העצים?"

"אל דאגה, " השיב הילד הצעיר. "אני משחק כאן משום שאני מצפה שאניה תעבר כאן, ואז אוכל להניף את הדגל שלי לרב החובל."

חייך האיש לשמע דברי הילד, ואמר לו: "היאך הנך מעלה על דעתך דבר כזה, הרי האניות אינן יכולות כלל להתקרב לחוף. אמנם ישנה ספינת נוסעים גדולה מאד העוברת בלב ים, אך אין שום טעם שתמתין לה. הנך יכול, איפוא, לחזור ולשחק עם חברייך."

"לא, זוהי בדיוק הספינה אשר לה אני מחכה!" השיב הילד בלהט. "אני מחכה שאוכל להניף את הדגל שלי לרב החובל של ספינת הנוסעים שעליה דברתי, ואף הוא יניף לי בחזרה דגל."

"זה מגחך, " אמר לו האיש, "רב החובל של האניה הגדולה הזו הנו אדם חשוב מאד. מספק אני אם הוא יכול אפילו לראות אותך ממרחק רב כזה. מכל מקום, אינני יכול להעלות על דעתי סבה כל שהיא שבגללה הוא יסתכל לכוון הזה בכלל !"

"ברור לי שרב החובל לא רק יחפש אותי, אלא יודע אני בברור, שכאשר יראה אותי מניף דגל לעמתו, הוא ישמח מאד, כי הוא יבין שהדגל הוא בטוי לגעגועי אליו, וכבטוי לשמחתו ואהבתו שתתפרץ גם הוא ינופף לי בדגל ! " אמר הילד בבטחון רב.

"כיצד הנך יכול להיות בטוח כל כך במה שאתה אומר?" התפלא האיש. הביט הילד בעיני האיש התמה, ובבת צחוק על פניו אמר בפשטות: "מפני שרב החובל הוא אבי !"

כולנו בנים למקום, והקדוש ברוך הוא בטובו ובחסדו מחפש אותנו ממכון שבתו בגבתי מרומים, ובמקום גדלתו שם אתה מוצא ענותנותו. אם רק נעמיד עצמנו במקום ובמדרגה שמהם יובן שאנו מצפים לו ונושאים את עינינו אליו בבחינת "אני לדודי" מיד יניף אף הוא יתברך את דגלו לעמתנו ויקבלנו באהבה ובשמחה. ואין אנו צריכים ליותר משתי המלים: "ודודי לי".

יתירא פן טובותיו והנאותיו גוזלים ממנו את עולם הבא שלו / משל נפלא

החשש שמא החיים הנתנים לאדם הם על חשבון שכרו בעולם הבא, ממחשים היטב על ידי משלו הנפלא של ה"חפץ חיים" ("משלי החפץ חיים" עמ' קלב).

מעשה במלך אחד שהיה לו רע וידיד, ולפניו היה מגלה את כל צפוניו, הן את סודות המלוכה והן את סודותיו הפרטיים. אהבה יתרה אהב המלך את ידידו זה, ובלעדיו לא היה מרים את ידו ורגלו בעניני המדינה.

ברם, פעם אחת גלה המלך, לתמהונו הגדול, כי ידידו זה בוגד הנהו בעד בצע כסף מסר סודות המלוכה חשובים למלך אחר, מבעלי דבבו של המלך דנן. ההוכחות היו גלויות וברורות, עד כי לא נשאר עוד צל של ספק באשמתו של האיש. יותר משכעם המלך על בגידת ידידו היה לבו מלא צער וכאב. אף על פי כן גמר בדעתו. לפסק לבוגד דין שיהא למופת ולאות לבני מרי, כדי שיחרת שמו לקללה ולדראון עולם.

מה עשה? צוה להקים באמצע ככר השוק שבעיר הבירה בנין גדול, שכל קירותיו יהיו עשויים זכוכית, ובו יכלאו את הבוגד, ושם ימות ברעב ובצמא. וקול העביר המלך בכל מלכותו לבני עמו שיבאו ויראו בהעשות הדין בבוגד.

דבר המלך נעשה ככל אשר צוה. קהל עצום היה מתאסף יום יום בככר השוק לפני בנין הזכוכית, כדי לראות בקצו של האסיר הבוגד.

ביום הראשון היתה רוחו של האסיר טובה עליו. לפני שהכנס לבית הכלא אכל ארוחה דשנה, ולכן יכול היה לישוב אחר כך בכרסה נוחה לעיני קהל הסקרנים שעמד בחוץ ולקרא בספר. ברם, ביום השני כבר נכרו בפניו סימני דאגה ועצבות. הרעב התחיל להציק לו, והאנשים בחוץ ראוהו פוסע באי שקט בין קירות הזכוכית.

ביום השלישי ראו הכל כי פניו של האסיר נפלו מאד. ידיו רעדו ועיניו היו מביטות בלהט של רעב על המון האנשים, אשר ביניהם היו רבים שהחזיקו בידיהם דברי אכל. ביום הרביעי עזבוהו כחותיו במדה שכבר לא היה יכול לעמד הכן על רגליו, והיה מתנהל בכבדות ובצעדים כושלים כשהוא נשען בכל פעם על הקיר לבל יפל. ביום החמישי והששי לא יכול היה לקום ממטתו והכל ראוהו שוכב על הרצפה, מתפתל בכאב ויסורים.

ביום השביעי התרחש הדבר הנורא: לעיני כל העומדים בחוץ קרע הבוגד את מלבושיו מעליו, תקע שניו בגופו ותלש מלא-פיו בשר מבשרו, והתחיל לועס וכולע...

אותו היום הגיע ובא לעיר הבירה אדם שהתגורר באחת העירות המרחקות שבקצה גבול המדינה. גם אליו הגיעה השמועה על קצו האים של הבוגד, והוא מהר לבא אל בנין הזכוכית והביט בסקרנות רבה על הנדון למות. אך מה גדולה היתה תמיהתו בשעה שראה היאך יושב זה, שיצא עליו דינו למות ברעב, ואוכל בשר לתאבון.

פנה בשאלה אל העומדים לידו: "הגידו לי, אחי ורעי, האמנם זהו האיש שנדון למות בעון בגידה במלכות?" השיבו לו: "הן, זהו האיש". "אם כן, " הוסיף לשאל, "כיצד קרה הדבר שהוא יושב כאן ואוכל בשר?" השיבו

לו הללו בבת צחוק: "אי לך, שוטה שבעולם, כלום אינך רואה שאדם זה את בשר עצמו הוא אוכל?! " הנמשל: אדם הולך לתמו בעולם הזה, ושמח בחיים שנתנו לו, ואינו מעלה על דעתו שמא חלילה את בשר עצמו הוא אוכל. דהינו, אולי לא יצא זכאי בדינו, ואת השכר השמור לו לעולם הבא הוא אוכל. והדברים מעוררים מאד את לב המתבונן.

עם זאת, יפים הדברים כדי להמחיש את דברי הגאון ר' ישראל סלנטר, שלא די לבקש חיים מאת "מלך חפץ בחיים". כי יתכן שהחיים ינתנו לנו על חשבון החלק הצפוי לנו בעולם הזה, ואז נאכל, חלילה, את בשר עצמנו. אלא עלינו להוסיף לבקשתנו: "למענך אלקים חיים", שיהיו אלו חיים של צרכי גבוה, ואז נקבל את כל צרכינו שלא על חשבון חלקנו בעולם הבא. (לקח טוב)

היש מקום לשאננות? / משל חד ונוקב

מדוע אנו כה שאננים בפרוס הימים הנוראים, בהתקרב יום הדין, שבו תלויים כל חיינו וכל עתידנו? הגאון ר' יצחק בלאזר זצ"ל ענה על כך באמרו, שכאשר האדם נוכח לדעת שראש השנה אשתקד עבר עליו בשלום, יחסית, וכמוהו גם ראש השנה שלפני שנתים ושלוש, הרי הוא אומר לעצמו: "אם כן, מה לי לדאג? הלא איני רע יותר מכפי שהייתי בעבר, איני חוטא גדול יותר, ואין לי אפוא כל סבה לדאגה. שלום יהיה לי, ומה שהיה הוא שיהיה".

האמנם?

האמנם העבדה שעברנו בשלום את ראשי השנים שעברו, היא ערבה שכך יהיה גם בעתיד? המגיד מדובנא זצ"ל הוכיח במשל, שההפך הוא הנכון. יתכן, שאלו השנה שעברה היתה טובה פחות, היתה לנו סבה מצדקת יותר להיות שאננים. ודוקא משום שהשנה שעברה ואלו שלפניה היו טובות יחסית, יש לנו סבה לדאגה ולחרדה מפני יום הדין.

משל למה הדבר דומה? לשני יהודים שהחזיקו שני בתי מזיגה בשני מבואותיו של הכפר. הכנסתם הספיקה כדי לחם לאכל ובגד ללבש, אבל לא עלה בידם לחסך את דמי השכירות בעבור הפריץ. הוא המתין בסבלנות שנה ושנתיים, התרה בהם שוב ושוב, עד שפקעה סבלנותו. יום אחד הופיעו משרתיו, אסרו את שני החוכרים ואת משפחותיהם והשליכום אל בור הכלא שבחצר הפריץ.

פנה האחד אל הפריץ ואמר: "הולכיני אל הפריץ". הביאוהו לפניו, והוא פתח וטען: "מה יתן לך ומה יוסיף לך אם אמק בבור הכלא? מה תרויח בכך? הריני מוכן לשרתך בכל אשר תדרש, ותקזז את שכרי מדמי חובי!"

היו אלה דברים של טעם, והם נכנסו בלבו של הפריץ. הוא הטיל על היהודי לנהל את ספרי האחזה למשך שנה שלמה, אשתו תחלב את פרותיו של הפריץ, ובניו ירעו את עדריהם. אם כה יעשה ימחל לו חובו. החוכר הסכים, ופנה להוציא את בני ביתו מבור הכלא. שאלו חברו: "מה נעשה בדינך, כיצד הצלחת להחליץ?" ספר לו החבר את דבר ההסכם. "ואתה הסכמת לכך?" קרא החבר, "לעבד עבודת עבד, ולשעב

את רעיתך ובניך למשך שנה תמימה?" "כלום היתה בידי בררה?" ענה. החבר לא ענה, אלא בקש שיביאו אף אותו בפני הפריץ.

הוא התיצב בפניו, ואמר לו: "מה יתן ומה יוסיף לך אם אמק בבור הכלא? שלח אותי ואת משפחתי לחפשי, ואפשר לי ולמשפחתי לשוב ולמכר בבית המזיגה. עתה, לאחר שטעמנו טעמה של ישיבה בבור הכלא, נתאמץ שבעתים, ונחסך בכל כחנו את דמי חובנו, הן בעבור השנים שעברו וכן בעבור שכירות השנה הנוכחית. והיה אם לא אעמד בדבורי הן תמיד תוכל לשוב ולהשליכני אל הבור!"

היו אלו דברים של טעם, והפריץ הסכים אף להם. החוכר שם אל בית המזיגה שלו, וחברו רואה בכליון עינים כיצד הלה שרוי ברב טובה, בעוד הוא עמל בפרך בלא תמורה, ונותן לזרים חילו.

עברו חדש וחדשים, חצי שנה נקפה, וכבר כמעט שנה שלמה. היהודי האחד עובד עבודת עבד, והשני מוכר בבית המזיגה ומרויח כמימים ימימה רק כדי לחם לאכל ובגד ללבש, אבל אינו מצליח לחסך מאומה לתשלום חובו.

יום אחד נפגשו שני החוכרים. אמר אחד לחברו: "אני מקנא בך, שאתה שוהה בבית המזיגה כאדון בממלכתו, מוכר ומרויח, בעוד אני עמל בשדות זרים בלא תמורה!"

נאנח החוכר השני וקרא: "המקנא אתה בי? הלא אתה הוא המאשר! אמנם עברה עליך שנה קשה, אבל בכל יום שעובר אתה נפטר מחלק נוסף מחובך, ובסוף השנה תזקף את קומתך, ואלו אני

הרי בכל יום ויום נוסף חוב על חובי, ובסוף השנה הן אתבע לשלם בעבור הכל בעבור השנים שעברו ובעבור השנה הזאת!"

והנמשל מובן מאליו - הן קבלנו מאבינו שבשמים כל טוב, אבל נתחיבנו לשלם לו "דמי שכירות": תורה ומצות ומעשים טובים. ואנו את הטוב נטלנו, ואת דמי השכירות לא שלמנו.

אשתקד באנו ליום הדין, ונתבענו לשלם הכל. ואיזו טענה היתה בפנינו? אמרנו: "אמת שאנו חייבים כה הרבה, אבל תן לנו שנה נוספת של חיים ושבע ושלוש, ואנו נתאמץ, באמת נתאמץ, ובשנה הזאת נשלם בעבור הכל, הן בעבורה, והן בעבור השנים. שקדמו לה."

ובשמים נענו לבקשה.

ובכן, כלם עמדנו בהבטחתנו? באלו פנים נתיצב השנה ונשוב על הבקשה? הן דומים אנו לאותו חוכר, ששמח במשך השנה כלה בחלקו, ולקראת סופה התקנא בחברו...

באלו פנים נעמד עתה בפני המלך ונבקש ארכה נוספת?!

חשיבות התחלת השנה

נפתח בסיפור מופת. סיפור לקדושת ה"ראשית" - כמה שהראשית היא סגולתית, יש בה כוח השפעה להמשך. הראשית יש בה סגולה להביא, לא לפול בדרך, לא למעוד, לא לזנוח בדרך. הסיפור קשור לרב כהנמן זצ"ל מייסדה של ישיבת פונוביץ'. וכך הסיפור:

"בערוב ימיו נכנס אליו ראש ישיבה צעיר וסיפר לו לרב כהנמן שזה לא מכבר הקים ישיבה והיא אינה מצליחה לעמוד על רגליה. הוי אומר, שהוא אינו מצליח להעמידה. בעיות קשות נערמות בדרכה ושוב הוא אינו רואה ברכה בעמלו".

שאל הרב כהנמן שאלה: "מה עשית ביום הראשון ליסודה של הישיבה?" – מה עשית בהנחת אבן הפינה, ביסודה של הישיבה?

השיב לו ראש הישיבה הצעיר: "חגגנו חגיגה גדולה - הזמנו אורחים רבים וערכנו סעודה גדולה עם דרשנים רבים" – בקיצור, עשינו מזה עסק גדול.

אמר לו הרב כהנמן זצ"ל: "בוא אומר לך, ראש ישיבה צעיר, תלמיד חכם, מה אני עשיתי ביום בו החלו להקים את ישיבת פונוביץ'. ואז תבין מהו סוד הצלחתה. ביום בו החלו הבולדוזרים ליישר את הקרקע על הגבעה שהיום היא נקראת גבעת פונוביץ', הגבעה הצחיחה, הייתי שרוי בתענית. באותו יום שהתחלתי את יישור הקרקע ואת הבאת הבולדוזרים הייתי בצום ולקחתי מנין תלמידי חכמים אל שטח הבניה וישבנו, לא יודע על מה, אבל הביאו כסאות, ישבנו ולמדנו גמרא, והתפלפלנו. קדשנו את הראשית, התחלנו בקדושה, יצקנו את קדושת הגמרא עם יישור הקרקע, עם הבטון והברזלים".

אומר הרב מפונוביץ': "כל ההתחלות צריך שיהיו טובות וקדושות". זהו סודה של ישיבת פונוביץ'. לא מתחילים בחגיגות, לא מתחילים בסעודות, לא מתחילים בפרחים, מתחילים בקדושה, מתחילים בטוב ואין טוב אלא תורה. בתענית, בתפילה ובצדקה ותורה מעל לכל. כל ההתחלות צריך שיהיו טובות. ואני מוסיף: ואין להיבהל ממה שאמרו חז"ל: "כל ההתחלות קשות" - ודאי! למה כל ההתחלות קשות? שכן השטן יודע שבהתחלה יש ערובה לאחרית טובה, הכל תלוי בראש, ועל כן השטן יורה מן המותן, מכל עבר, כדי לחבל ביסוד, בהתחלה. בית גדול עומד על היסודות שלו. יסודות חזקים מעמידים בית ענק. סטייה ביסודות במילימטרים, היא תזווה של מטרים בהמשך הקמת הבית.

ה"ראשית", היסוד חשוב וסגולתי, ועל כן כל ההתחלות קשות. כל ההתחלות של קדושה הם קשות ולא להיבהל. אם זה לא קשה, סימן שזה לא התחלה טובה, סימן שהשטן מסבסד זאת. מה הראייה שהתחלה טובה שיש לה עתיד? בכך שאתה רואה שיש קשיים, סימן שהיא אובייקט בשביל השטן. וכל דבר שהוא אובייקט בשביל השטן להפריע, סימן שזה טוב, כמו שאמרו כבר גאונים וצדיקים בכל הדורות: אם אדם רוצה לבחון אם מה שהוא עושה הוא טוב, יראה אם יש לו הפרעות. ובעיקר בהתחלה, כי ההתחלה היא הבסיס לכל ההמשך.

לא די בסיום טוב, לא קל לסיים טוב את חודש אלול. יש להצמיד לסוף הטוב, התחלה טובה עם כל הקשיים. כל הדברים בעולם הם קשים, ומזה אין להיבהל. יש להיבהל אם זה הולך קל, הרע הוא קל. (עיינן אורח חיים הקדוש תחילת פרשת משפטים בשם הזוהר) כל דבר שבא קל, בְּדוֹק אחריו שמא הוא מסובסד ע"י השטן.

"מעשה ברבנו סעדיה גאון שפעם אחת בא אצלו אחד מתלמידיו, לפתע פתאום, באישון לילה, ללא הודעה

מוקדמת, ומצא את רבנו סעדיה גאון מתגלגל בשלג" - עושה גלגולי שלג! לא סקי באלפים שנפל, אלא לכתחילה עושה גלגולי שלג - "והיה התלמיד עומד ומשתומם ונחרד" - הוא הבין שרבנו סעדיה גאון עוסק כאן בהלכות תשובה - "עומד ומשתומם ונחרד היה התלמיד ופנה לרבו ואמר לו: רבנו, כלום חס ושלום צריך רבנו לתשובה בייסורים וסיגופים כאלה?" - האם רבנו חטא עד כדי כך שהוא צריך תשובה של גלגולי שלג? שהרי אחד מיסודות התשובה הוא ייסורים - "אלו חטאים נוראים חטא רבנו אשר יצריכו תשובה כזו?" "השיב לו רבנו סעדיה גאון: ידעתי בנפשי שלא עברתי עבירות חמורות כאלו שאצטרך לסיגופים כאלה" - אני יודע זאת. ובכל זאת אני עושה גלגולי שלג - "אך למדתי דרך זו מבעל בית אחד" - יהודי פשוט - "שהתאכסנתי אצלו, והוא לא היה מכיר בי" - הוא לא ידע מי אני, הוא לא ידע שאני הרב רבינו סעדיה אֶלְפִּיּוֹנִי - "ולא היה מכיר בי אם אני בן תורה או רב בישראל. הייתי יהודי עם זקן, יהודי פשוט, כמו שכל היהודים הולכים עם זקן - "וכיבדני" - ומאחר שהוא לא ידע מי אני הוא כיבד אותי - "בערך הכבוד שעושים לכל אדם מהמוני בית ישראל" - כבוד יפה סטנדרטי כפי שמכבדים כל יהודי - "הרגשתי שהוא לא יודע ולא מכיר אותי בכלל, אח"כ יצא הקול בעיר שאני באתי לשם. ונתקבצו כל בני העיר לכבדני ולשמשני, כולם צבאו על בית הגאון" - כולם רצו ברכה, היו דחיפות - "אבל המונים צבאו על ביתי לקבל ממני ברכה. וכראות כן בעל הבית, פתאום התאסף קהל רב סביב ביתו, הבין שהיהודי שנמצא בבית שלו, כלומר אני, איזה רב בישראל והוא יצא לברר מה קורה כאן." - אמרו לו: אתה יודע מי נמצא אצלך בבית? רבנו סעדיה גאון - "מששמע זאת, התחיל אף הוא לכבדני בכבוד גדול מאוד מאוד, כפי שיאה לגדול ישראל, לרבן של כל בני הגולה ועשה לי כל מיני יקר וגדולה יותר מכפי יכולתו הטבעית" - הוא זכה שרבנו סעדיה גאון מתאכסן אצלו והוא לא ידע את זה בשעה הראשונה - "וכשעמדתי לצאת מביתו, התנפל בעל הבית לרגלי, פרץ בבכי נורא והתחנן לאמר: ימחול לי רבנו על כבודו שפגעתי בכבודו" - על הפנים, על הרצפה למרגלותי בבכי נורא - "אמרתי לו" - מספר רבנו סעדיה גאון לתלמידו - "הלא כבדתני ככל שהיה ביכולתך, ומה היית יכול לעשות עוד ולא עשית?" - רק בשעה הראשונה הוא לא ידע, מיד אח"כ שצבאו המונים, מאז הוא כבר כיבד אותו בכבוד מלכים, מלכי רבנן - "אמר לי היהודי: אני באתי לבקש מכבודו מחילה על השעה הראשונה שלא הייתי יודע במעלת כבוד רבנו ולא כיבדתי אותו בכבוד הראוי" - אמנם חטא בשגגה, אבל הוא לא ידע, אז אני מבקש סליחה, אני מתבייש, בכבוד שנתתי לרבנו בשעה הראשונה, זה לא הכבוד לרבן של בני הגולה, לגאון הדור, לרבנו סעדיה גאון, אני מתבייש ועל כך אני נופל על הרצפה. - "אומר רבנו סעדיה גאון: אמרתי לעצמי, אם בכבוד בשר ודם כך, שנפל לפני בבכי ותחנונים שאסלח לו על מיעוט הכבוד של שעה אחת שהוא לא ידע, כל שכן בגדולת הבורא יתברך אשר בכל יום ויום אני מכיר אותו יותר ויותר בשכלי, ובכל יום ויום אני חש יותר בגודל רוממותו, ובכל יום ויום אני אוהב אותו יותר, כי בכל יום ויום גִּדְּלָה הַשִּׁגְתִּי בו: עוד גמרא - זה עוד השגה, עוד לימוד זוהר - זה עוד השגה, עוד קדושה - זה עוד השגה, הרי אם כל יום ויום אני משיג יותר מאתמול ואיכות קיום המצוות שלי היא בעומק יותר, בגובה יותר, בכוונה גדולה יותר, כל שכן שאני צריך להתחנן ולבכות ולסגף את עצמי שימחול לי הקב"ה על מיעוט עבודתי וקטנות יראתי ואהבתי אתמול, ביחס להיום"!!!! נפלא! -6-

חודש אלול

בקלח אך כמוכן לא הועילו זעקותיו במאומה, והנמשל הוא, שהאריה מרמז על יום הדין אשר אף מלאכים ושרפי מעלה חיל ורעדה יאחזון, והקב"ה נתן לנו את חודש אלול שהוא הקלח שנאחז את עצמינו בו ועל ידי זה ננצל ממלתעותיו של הארי, החולדה היא הימים של חודש אלול שהם מתקדמים 'סביב' השעון יום אחר יום בזה אחר זה, ואין השעון נעצר לרגע, ועוד מעט ונכנסים אנו כבר ליום הדין, אבל בזה שונה הנמשל מהמשל, שבמשל אין ביד האדם להציל את עצמו כלל וכלל, ולבסוף ייפול לתוך הבור העמוק, אך בנמשל לעניין חודש אלול רבות יש ביד האדם להציל נפשו, בתשובה תפילה וצדקה המעבירין את רוע הגזירה, ואשרי המשכיל לנצל את הימים כדת וכנכון.

מסופר על נער שעבד כשוליה אצל צורף אומן בעל משפחה גדולה, שהיה עני מרוד. הצורף התחייב לשלם לנער סכום קצוב מידי שבוע, אבל מעולם לא נמצאה בידו פרוטה יתירה, וכך הלך את שכרו שבוע אחר שבוע.

חשב הנער: "אם אדרוש את שכרי, הרי אין בידו לתיתו לי. ומדוע אחטאו בעוון הלנת שכר, ואם אניח לסכום להצטבר ולתפוח, ודאי שלא אקבל מאומה! מה אעשה, איפוא?"

חשב ומצא עצה. ייחד לעצמו פח נסתר בין הגרוטאות בירכתי החנות, ומפעם לפעם זרק בו סגסוגת כסף, פתותי זהב, שהעדרם לא הורגש.

כעבור שנתיים פנה למעבידו ושאל: "מתי תשלם את שכרי?" ענה הצורף: "בוא ונחשב כמה מגיע לך".

הזכיר לו הנער כמה שבועות עבד, וכמה התחייב לשבוע. הכפילו את הסכום במספר השבועות ועיני הצורף חשכו - "אבוי! מנין אקח סכום גדול כל כך?!"

קם הנער ופנה לירכתי החנות, פינה את הגרוטאות הילך והילך והוציא את הפח הכבד ממחבואו. הגיר את תכנו אל כף המאזנים, ועיני הצורף אורו. העמים כנגדו משקלות והנה כיסתה הפסוגת את החוב ועוד עדפה עליו. חיבק הצורף את הפועל החכם ואמר לו: "ברוך אתה לה', כי לולא עצתך לא היתה לי דרך לפרוע לך!".

שמענו בפרשה שעברה את דברי התוכחה הנוראה, ולא בכדי. הן עומדים אנו בחודש הרחמים והסליחות חודש חשבון הנפש. המתבונן, יחשכו עיניו באלו פנים עומד הוא להתייצב לפני בוראו? כמה חטא בלשונו, כמה חטא בעיניו וכמה באזניו, כמה במאכלות אסורים, על הכל יוגש חשבון, ואיך נייחל לזכות בדין.

ואז, כקין אור באפילה נזכר שיש לנו "קופת חיסכון" של ייסורים. כל הדחק, הדאגות, המכאובים והעלבונות - כל אלו יובאו בחשבון ויהיו משקל נגד לחובות ולתביעות.

ואנו, נושאים עין למרום ומייחלים: "תכלה שנה וקללותיה", מקווים אנו שלא נזדקק עוד לאיזון זה של הצרות והמצוקות, מקווים אנו להשתפר, להוסיף במצוות ולמעט בעוונות, ולא תצטרך עוד לגזור עלינו רעות, אלא "תחל שנה וברכותיה!"

משל מאלף ממשלי הרב "ישועה ורחמים" זצ"ל: מעשה באדם שנולד לו ילד עור: רחמנא לצלן. נטלוהו לרופאים. ערכו לו בדיקות וצילומים, עסקו בתרופות ובניתוחים, אך ללא הועיל. ניגש האב לבנו, נטל ידיו בידו ואמר בכאב: "בני יקירי, גזרה היא ממרום ונקבלה באהבה. עולמך יהא חשוך עליך לעולם, אין תרופה למכתך". והילד שח ראשו בהכנעה. לימים, נכנס הילד לחנות, גשש בידיו וזהה את המוצרים, עד שהניח ידו על חפץ עגל. שאל: "מה הוא חפץ זה?" ענה המוכר: "זו מנורה חשמלית". "מנורה?" תמה הילד, "מה ענינה?" "כשחשוך, לוחצים על הכפתור, נדלק האור ואפשר לראות", הסביר המוכר. נפעם הילד, שב לביתו ופנה לאביו בטרונה: "אבא, אבא, למה ייאשתני? מדוע אמרת שאין תרופה למכתי? הייתי היום בחנות ומצאתי בה מנורה. לוחצים על הכפתור - ורואים! אבא, קנה לי את מנורת הפלאים ותאיר את עולמי!" התרגש האב וענה בכאב: "אל נא, בני, אל תשגה באשליות! מנורת החשמל מיועדת למי שראיתו תקינה ורק החשכה מעכבתו מלראות. אזי תגרש המנורה את החשך והוא יראה לאורה. אבל מי שמאור עיניו כבה לא תעזרהו המנורה כלל!" והנמשל: חדש אלול הוא חדש הרחמים והסליחות, וגדול כוחם וכוח י"ג מדות של רחמים, שאינן חוזרות ריקם, וכוח הווידוי, "שכל מי שחוטא ואומר 'חטאתי' - אין רשות למלאך החבלה לגעת בו" (במדבר רבה כ, טו).

הכל נכון, אך יש לדעת, שאמירת הסליחות אינה פועלת בדרך קסם, ואינה מרעיפה סליחה מאלוהי: מי שלבו ער ורגשותיו פועמים, אלא ששגרת החיים גברה עליו והאפילה את רגשותיו, יהיו בעבורו הסליחות כקרני אורה, שיגרשו את החשכה ויפזרו את הערפילים החוצצים בינו לבין אלוהיו. אבל מי שאין "שופטים ושוטרים" ממנים אל שערי לבל יכנס בהם ערל וטמא: מי שמחדיר לנבכי נפשו מראות אסורים ושומע דברי רכילות והבל, שלא לדבר על נבול פה וכפירה, ומדבר דברים אסורים הפוגמים בנשמה הטהורה אדם זה עלול לומר מזמורי סליחות, ולבו בל עמו, כי נטמא ונאטם, וכל דבוריו הם מן השפה ולחוץ. ואיך יקווה שיעוררו את הרגשות הכבויים וילהיטו את הלב מאבן?!

בספה"ק 'שבט מוסר' (פרק כז) מובא משל נורא הוד על אלו הימים, משל לאחד שהלך ברחובה של עיר, והיה שם בור עמוק מאד, בתוך הבור היו שלשה אריות רעבים אשר 'שאגו כארי' ברעבונם כי רב, נעמד לו האיש מעל הבור והחל לשחוק מן האריה ולהתגרות בו, עד שלפתע מבלי משים נפל אל תוך הבור, אמנם בדרך נפילתו הציל את עצמו על ידי שנאחז בקלח של עשב שיצא מן הקיר, וכך נשאר תלוי מעל שיני האריות, בעודו נאחז בקלח הגיעה חולדה והחלה לכרסם בקלח העשב סביב סביב, האדם שנתלה בעשב ידע היטב כי ברגע שתגמור החולדה לאכול את הקלח כולו הרי הוא נופל מיד הישר אל תוככי הבור אל תוך פיהם של האריות הרעבים, ואין צריך להאריך מה יעלה בגורלו, על כן זעק במר נפשו על החולדה בקולי קולות שתפסיק כבר מלכרסם

"ונתן לך רחמים ורחמך" - סיפור

סיפר הרב אשר זאב לוריא זצ"ל: באחת המחלקות בבית"ח "תל-השומר" הייתה מאושפזת אישה כבת 50, שחלתה בניוון שרירים. מחלקה זו ידועה כמאכלסת חולים קשים במיוחד... לא ניתן לתאר את סאת-היגון המלווה את החולים המאושפזים בה, ובני משפחותיהם. גם הרופאים הטובים והמסורים של המחלקה לא מצאו מזור למחלת הניוון שהתפשטה בגוף אישה. יתירה מכך, הם לא הצליחו לעלות על סיבת המחלה ומקורה, מה שהיקשה עוד יותר על הטיפול במחלה. האישה הייתה מאושפזת במשך חודשים רבים, וגם היא וגם בני משפחתה כמעט ואמרו נואש לריפוייה, ערב אחד הגיעה למחלקה אישה חרדית, שאיש לא הכירה. היא ניגשה אל הרופאים, התעניינה במצב החולים, וביקשה לדעת מי החולה השרוי במצב הקשה ביותר. הרופאים הצביעו בפניה על האישה ההיא. ליד מיטת האישה, שלא הייתה שומרת מצוות, ישבו כמה מילדיה. האורחת ניגשה אל החולה, ושאלה אותה: "האם ברצונך להבריאה?" החולה ובני משפחתה הביטו בשואלת כמי שאינה נמצאת בקו הבריאות... אבל דווקא החולה הייתה זו שהתעשתה במהירות ואמרה: "בוודאי שאני רוצה להבריאה. זו שאיפתו של כל חולה". האורחת הוסיפה: "אבל אי אפשר סתם כך להבריאה. אין דבר כזה. מי שרוצה לצאת ממחלתו - צריך להקריב משהו משלו". "אני מוכנה לעשות כל שיושג עלי". - השיבה החולה. "האם את מעשנת בשבת?" - שאלה האישה את החולה. וזו השיבה בחיוב. "האם את מוכנה לחדול מכך?" - המשיכה האורחת הלא מוכרת לשאול. שקט השתרר בחדר. את השקט הזה קרעו מדי פעם רעמי צחוק מתגלגלים מצד ילדי החולה, שהביטו באורחת המוזרה במבטי רחמנות... עברה עוד דקה ועוד דקה, והחולה משיבה: "כן, אני מוכנה להפסיק לעשן בשבת". "והאם את מוכנה לכסות מעתה את שיער ראשך?" המשיכה לשאול. הפעם לקח לאישה פחות זמן להשיב. התשובה הייתה חיובית. "אם כן", אמרה האורחת - "הבטיחי לי שהחל מהשבת הקרובה לא תעשני יותר, ולאחר מכן הניחי על ראשך את המטפחת שאתן לך עתה, והקב"ה יעזור לך שתצאי בשלום ותבריאי מהמחלה שפקדה אותך". הילדים שעמדו בצד ניסו לשכנע את אימם שלא תעשה זאת, ולא תקבל על עצמה דברים שאינה מסוגלת לבצע, אך החולה עמדה בתוקף על דעתה. האורחת עזבה את החדר, לא לפני שעזרה לחולה לשים את כיסוי הראש לראשונה בחייה, ובירכה אותה שוב ושוב. לאחר שעזבה את המקום פרצו ילדי החולה בצחוק רועם, ושמו ללעג ולקלס את הניסיון "להלביש" על אימם כיסוי ראש ולא לאץ אותה שלא לעשן בשבת. כעבור שעה, פרצה החולה לפתע בזעקה נוראה. הרופאים והאחיות, שהתרגלו לצעקות אלה, לא התרגשו במיוחד ולא נזעקו אליה במהירות. אך הפעם היו הצעקות רמות במיוחד, וכאשר התקרבו למיטתה שמעו אותה אומרת: "אני מרגישה זרם ביד שמאל!" הרופא שטיפל בה לא האמין למשמע אוזניו, וביקש ממנה להזיז את היד, והיד זזה!!! הדבר נראה היה כחלום דמיוני, כיוון שמזה חודשים רבים לא הזיזה האישה את ידיה. כמה דקות מאוחר יותר, החלה האשה לזעוק בשנית, ועד מהרה הזיזה את ידה השנייה... הילדים כבר לא צחקו. הם היו המומים. וזו הייתה רק ההתחלה. הרופאים, שנדהמו מהתופעה שהתרחשה לנגד עיניהם, עמדו ליד החולה. לא חלפו דקות ספורות, והחולה החלה מתחילה להזיז את אחת הרגליים, מתיישבת קמעא במיטתה, עד שאחד הילדים מציע לה לנסות ולהזיז גם את הרגל השנייה. אך הפעם הייתה החולה חסרת ביטחון עצמי, משום שהשלב הבא לאחר הזזת הרגל השנייה, צריך להיות כבר דריכה על הקרקע... ואת זה - חששה מאוד לעשות, מאחר שבשנה האחרונה לא הניחה את כף רגלה על הארץ ולו פעם אחת... אבל מה לעשות, גם הרגל השנייה זזה, ותוך זמן קצר ביותר הניחה האישה את רגליה על הארץ, והחלה ללכת... כשהרופאים עומדים המומים לנוכח הפלא שמתרחש לנגד עיניהם. כל זה קרה ביום ג' בשבוע. לפני שבת שוחררה האישה לביתה, לחופשה מבית-הרפואה, וביום ג' שלאחר מכן קיבלה מכתב שחרור מלא מבית"ח... במוצאי השבת שלאחר מכן, נערכה מסיבת הודיה בבית"ח, והאישה גוללה את סיפור הנס שאירע לה ואת הקבלות שקיבלה על עצמה. במהלך דבריה היא פרצה בבכי פעמים מספר, כשהמשתתפים לא נותרים אדישים לנוכח המעמד. מי שמע זאת ולא יחרד! כמה אנשים יכלו להינצל מסבלם, ואף להאריך ימי חייהם, לו היו מנצלים את האפשרויות וההזדמנויות שנתן להם הקב"ה! ימים אלו של חודש אלול הינם ימים גורליים לכל אחד מאתנו, ימים אלו הם כעת מלחמה שאסור לאבד בה רגע אחד. זה הזמן לומר לעצמנו "הריני מקבל עלי...", לעיין בתוכנו מה דרוש תיקון, ולהיטיב מעשינו. ולוואי ונזכה שייגזרו עלינו גזירות טובות, ישועות ונחמות! (אור דניאל).

בברכת שבת שלום וחודש טוב ומבורך! חנניה צ'ולק

ליקוטים נפלאים

אלול (1)

משפט

מהלך לו אדם ברחובות מוסקבה הסובייטית, ולפתע... נעצרת מכונית לידו, לכאורה מכונית אזרחית. מתוכה מגיח איש חסון המציג את עצמו כסוכן חשאי של המשטרה. בלי אומר ודברים הוא דוחף את קורבנו אל תוך המכונית. משיצאו לדרך הפטיר הסוכן במילים קצרות: "הנך צפוי לעמוד לדין בקרוב!", והחל לדהור לעבר תחנת המשטרה. לשמע הדברים נחרד האיש עד מאוד, והחל לשקוע בהרהורים נוגים ביותר. הוא הבין היטב את משמעות העמידה לדין, במדינה אשר אין בה צדק ומשפט. אדם יכול להיות חף מפשע, ובכל זאת הוא עלול להיענש בעונשים חמורים ביותר. בעיני דמיונו חזה האיש את הדברים הגרועים ביותר. יתכן, הרהר, שאני צפוי למאסר ממושך, ואולי גם עם עבודות כפיה. שמא יגלו אותי לסיביר, ואולי יגזרו עלי אשפוז בבית חולים לחולי רוח. גם עונשים חמורים יותר לא נעדרו ממחשבתו. יהיו הדברים אשר יהיו, מצבו חמור מאוד - כך סיכם לעצמו, ויגון אפפו. לפתע נעצרה המכונית באחת הסמטאות. הנהג התרומם ממושביו ותפס את מקומו ליד האיש. הוא פנה אל מיועדו והמום ואמר: יודע אני שהנך יהודי, גם אנוכי יהודי כמון. אתה סברת לתומך שהנני מובילך אל בית המשפט של שלטון הרשע בארצנו, אך טעות היא בידך. כאשר אמרתי לך כי עתיד אתה לעמוד לדין, כוונתי הייתה לדין ראש השנה הממשמש ובא. רק רציתי לעורר אותך לקראת המשפט לפני בורא עולם. אכן כן. עומדים אנו בפני משפט גדול ונורא. "ועל המדינות בו יאמר: איזו לחרב, איזו לשלום. איזו לרעב, איזו לשובע. ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות, מי לא נפקד כהיום הזה". ועלינו לתת את הדעת על כך כראוי.

51 זה לא 52

רב אחד נכנס אצל תלמידיו, אמר להם: 51 זה לא 52, 52 זה לא 51 וכך חזר כמה פעמים בהתלהבות גדלה והולכת. שאלו התלמידים בפליאה: ילמדנו רבנו למה כוונתו? אמר להם: כאשר נמלט לוט מן העיר סדום המתהפכת ונחרבת, מיהר לברוח לעיר "מצער", ואמר למלאכים שהצילו אותו: "הנה נא העיר הזאת קרבה לנוס שמה, והיא מצער". (בראשית י"ט כ). העיר מצער היתה אף היא מלאה חטאים, כמו העיר סדום, אלא שהיא לא נחרבה כמו סדום. מדוע? משום שהעיר סדום היתה עיר ותיקה יותר מן העיר מצער, ולכן סאת [מכסת] העוונות שלה כבר התמלאה, אך מצער שהיתה עיר צעירה יותר, למרות חטאיה הרבים עדיין לא התמלאה סאתה, ולכן לא נחרבה. ובכמה שנים היתה סדום ותיקה יותר ממצער? בשנה אחת בלבד! בעת הפיכת סדום היתה העיר סדום בת 52 שנה, ואילו מצער בת 51 שנה. ועל הפרש זה של שנה! אחת של חטא - זו נהפכה וזו לא נהפכה! (שבת י"ב). אהה... 51 זה לא 52. אדם יכול לחשוב לעצמו: הנה לפני עשר שנים נחתמתי לחיים למרות שלא השתנית, לפני חמש שנים גם נחתמתי לחיים, וכן לפני שנתיים, ולפני שנה... גם השנה אין אני צריך לפשפש במעשי כדי להיחתם! לחיים, אמשך במעשי כרגיל. לא ולא! שהרי 51 זה לא 52.

הזמנה למשפט

נוסח ההזמנה שלפנינו, (מובא בספר לקח טוב) המופנה בזאת לכל אחד ואחד מאתנו, יסייע לנו בודאי לחוש ולהרגיש לקראת מה אנו הולכים.

א' לחודש אלול

אל כל איש ישראל,

הנך נקרא בזה להתייצב למשפט, אשר יערך בימים א' וב' בתשרי בשנה החדשה הבאה עלינו לטובה.

אתה מואשם באי שמירת חלק ניכר מסעיפי ארבעת חלקי השולחן ערוך, לדוגמא הננו מביאים כאן כמה מהתביעות העיקריות:

א. ביטול תורה. ב. חטאי הלשון, כלשון הרע, ליצנות, שקר ועוד. ג. עניינים שבין אדם לחברו, כהלבנת פנים, פגיעה בחבר ועוד. ד. זלזול בממונם של אחרים.

צפוי עיון מחודש בחלק שלך בעולם הבא, בין שאר העונשים האפשריים:

א. עונש מיתה ח"ו. ב. מחלות ויסורים. ג. עוני, צער וגלות.

עליך להופיע לפני השופט באופן אישי, ללא כל יועצים ומלווים. יצוין, כי חומר התביעה הוכן בדקדוק רב, לאחר מעקב ממושך אחרי מעשיך ביום ובלילה. ומכיון שאין לפקפק באמיתות העובדות, אין כלל מקום לויכוחים או להתנצחויות, אי לכך הנך נתבע על ידי מידת הדין להודות באשמה, כדי שלא להגדיל את חומרת האשמה.

לבקשת הסנגוריה [מידת הרחמים] ניתנה לך ארכה של שלושים יום, כדי לאפשר לך לעיין בגליון האישום ולהכין כתב הגנה. פסק הדין יינתן בו ביום, ובמידת הצורך תינתן לך ארכה נוספת של עשרה ימים.

הערה: מתוך התחשבות במעמדך המיוחד כנתין בתחום שיפוטו של שופט כל הארץ, מעונקת לך אפשרות יוצאת מהכלל להביא לכך שינהגו עמך לפני משורת הדין. אם תענה על הדרישות תוכל להמתיק את דינך או לבטלו כליל, ואף להפנותו לטובתך! עליך לפנות בהקדם ללמוד הלכות תשובה ברמב"ם או לרבנו יונה גירונדי בספרו שערי תשובה לשם קבלת פרטים והנחיות.

בברכה ובהצלחה

על החתום - בית דין של מעלה